List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šestih strane[illegible] vilke dvojno. Celoletna [illegible]nina 1000 lir; polletna [illegible] lir; mesečna 90 lir. [illegible]ednistvo in uprava [illegible]itolina štev. 3 - tel. štev. [illegible]6 in [illegible]-047. Dopi[illegible] tvu. Nefrankirana pisma [illegible] roko [illegible]jo. — Oglasi: v širok[illegible] za [illegible] oglasi se plačajo vnapre[illegible] POS[illegible]IESTE [illegible] GOTOVINI - SPED. IN [illegible] 4. POST.

NARODNA IN STUDIJSKA KNJIŽNICA VIA GINNASTICA 6 TRIESTE

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE T.O.

"Zahtevamo, da se v vseh deželah uničijo zaloge atomskega orožja."

Podpiši Dunajski apel!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO VII. ŠTEV. 13 (339) | TRST - SOBOTA, 26. MARCA 1955 | CENA 20 LIR

VELIKANSKI ODZIV DUNAJSKEMU APELU PO VSEM SVETU

Podpisi stotin milijonov ljudi za uničenje vseh jedrnih bomb

Doslej je podpisalo nad 200 milijonov Kitajcev - Velik odziv v Indiji, Argentini, Urugvaju, Siriji, ČSR, Bolgariji in drugod - 34.847 podpisov na Tržaškem

Jutri ob 10.30 govori posl. V. Spano na zborovanju miru v Kinu ob morju

Že nekaj tednov po začetku doslej največjega svetovnega plebiscita, s katerim narodi sveta zahtevajo uničenje vseh zalog jedrnega orožja, izhaja z vedno večjo jasnostjo, da je vse človeštvo odločeno preprečiti najhujšo nevarnost, ki je kdaj pretila svetu — vseuničujočo atomsko vojno.

Iz vseh držav sveta prihajajo vedno pogostejša poročila o plebiscitarnem odzivu prebivalstva vseh ras, narodnosti in ver Dunajskemu apelu. Tako so nabrali na Kitajskem doslej že nad 200 milijonov podpisov za absolutno prepoved izdelave atomskega orožja in za uničenje vseh njegovih zalog. V Sanghaju je podpisalo Apel 5,4 milijona prebivalcev, v Tiencinu 2,4, v provinci Sečvan 22 in v provinci Sečvan 21 milijonov ljudi.

Podpisna akcija se je pričela z velikim poletom tudi v Indiji, kjer so se na neštetih javnih zborovanjih navzoči obvezali, da bodo obiskali vse ljudi in jim obrazložili pomen te akcije v obrambo človeškega rodu. Sprejeli so v posameznih pokrajinah tudi obveze, da bodo nabrali čimveč podpisov. Med prvimi so podpisali Apel dr. Kitchlew, vplivna osebnost v Kongresni stranki, pisatelj Anand, slavni ekonomist Kumarappa in druge odlične osebnosti indijskega javnega življenja. Odbor miru za Bengalijo je sklenil, da bo nabral v svoji deželi najmanj en milijon podpisov.

Tudi v nekaterih drugih državah se je z velikim vzgonom začela ali pa se pripravlja akcija za zbiranje podpisov. Tako so začeli v Argentini akcijo, ki se ji je takoj odzvalo tisoče in tisoče ljudi, med njimi številne odlične osebnosti iz kulturnega, političnega in znanstvenega življenja. Dva poslanca progresivne stranke bosta predložila v parlamentu osnutek zakona o prepovedi atomskega orožja. Tudi v sosedni republiki Urugvaj so nabrali prve tisoče podpisov in se akcija razvija zelo vzpodbudno.

Kakšno je razpoloženje med ljudstvom v pogledu atomskega orožja, najbolje dokazuje anketa francoskega lista «Express». Od 8.000 bralcev, ki so bili vprašani, jih je 7.500 ali 92% odgovorilo, da so nasprotni proizvajanju atomskih orožij v Franciji.

Velik uspeh so dosegli tudi na Češkoslovaškem, kjer je podpisalo že nad pet milijonov ljudi, v Bolgariji z okrog en in pol milijona podpisov, v Italiji, kjer so do pred enim tednom prešteli že nad tri milijone glasov za uničenje nuklearnih orožij in uporabo cepljivega materiala v miroljubne namene za napredek človestva. V Siriji je podpisalo Apel 50 poslancev v državnem parlamentu in mnogo drugih odličnih javnih delavcev. V samem mestu Alep in predmestjih je bilo v kratkem času zbranih 11.000 podpisov, od tega nad 7.000 od žensk.

Protiustavni akt dr. Palamare, s katerim je prepovedal v Trstu in na Ozemlju nabiranje podpisov za Dunajski apel, je dobil vredno dopolnilo v kvestorjevi prepovedi lepaka, ki prikazuje prizor iz Nagasakija po eksploziji druge atomske bombe in poziva ljudi naj se bore za uničenje vsega jedrnega orožja. Pod izgovorom, da je lepak grozoten, ga je tržaški kvestor prepovedal. Toda g. kvestor naj bi se rajši zavedal, da bi bila morebitna atomska vojna še neskončno strahotnejša in da je zato potrebno vsem ljudem dati vsaj približno sliko grozot, da se bodo odločno zoperstavili tej blazni nameri peščice izvržkov človeškega rodu. Morda pa g. kvestorju ali onim, ki mu ukazujejo, ni po volji, da se Tržačani — pravtako kot vsi ostali ljudje v svetu — bore proti tej največji nevarnosti človeške zgodovine?

Toda uštel se je dr. Palamara, isto tako pa tudi dr. Marzano, da bo s tem odvrnil tržaško ljudstvo od njegovega klica, ki mu vre iz srca. Nasprotno. Kot v odgovor Tržačani vse v večjem številu podpisujejo zahtevo po uničenju orožja za množično morijo. Posebno na večer se zgrinjajo v krožke in sedeže organizacij stotine in stotine ljudi, ki se hočejo oddolžiti klicu svoje vesti in človečanskega čustva. Tudi na sestanke in zborovanja, sklicana v ta namen, prihaja znatno večje število ljudi. Tako je bilo na nedeljskem zborovanju pri Magdaleni izredno mnogo ljudi in nabranih je bilo zelo veliko število podpisov. Doslej je bilo na Tržaškem nabranih skupno 34.847 podpisov.

V nedeljo ob 10.30 bo pa v Kinu ob morju veliko zborovanje za mir, na katerem bo govoril o borbi proti termonuklearnemu orožju poslanec Velio Spano. Spregovorila bosta tudi člana Tržaškega odbora miru tov. Gombač in Teiner. Po zborovanju bodo predvajani nekateri sovjetski dokumentarni filmi.

POZIV "DEMOKRATIČNE SOLIDARNOSTI"

Vsem državljanom je treba zagotoviti osnovne svoboščine

Na nedavni seji odbora «Demokratične solidarnosti» je bila sprejeta resolucija, katero objavljamo v celoti.

Po toliktih letih vojaške uprave, ki je sledila 20-letni dobi fašizma in pogubni vojni — doba v kateri Trst ni poznal svobode ne demokracije — bi moralo biti wončno državljanom zagotovljeno uživanje osnovnih pravic, priznanih v Spomenici o sporazumu, v Posebnem statutu in v Vseobčni deklaraciji o človeških pravicah. Nasprotno tem svečanim obvezam pa izvajajo odgovorne oblasti fašistični zakon o javni varnosti in kršijo demokratične svoboščine

PREPOVEDANI LEPAKI

1. Prepovedno je bilo tiskanje in lepljenje lepakov in s tem kršen 19. člen Vseobčne deklaracije o človeških pravicah.

PREPOVEDANA ZBOROVANJA

2. Prepovedana so bila javna zborovanja in s tem kršen 20. člen navedene Deklaracije.

ZASLISEVANJE DRŽAVLJANOV

3. Številni državljani so bili na razne načine zaslišavani o svojem političnem prepričanju ali pa o svoji pripadnosti političnim gibanjem in sindikalnim organizacijam, kar je v jasnem nasprotju z določbami 19. člena Deklaracije.

PREZIRANE SO PRAVICE SLOVENCEV

4. Narodne pravice slovenskega prebivalstva se prezirajo in s tem krši Posebni statut o narodnih manjšinah.

5. Dopušča se podžiganje k mržnji med tuživečimi narodnostnimi skupinami, prav tako pa tudi zločinska dejavnost fašistov, kar je v odločnem nasprotju z načeli Deklaracije o človeških pravicah in Posebnega statuta, priloženega k Spomenici s sporazumu.

OMEJITEV SVOBOŠČIN V NOTRANJOSTI TOVARN

6. V notranjosti raznih podjetij so težko omejene pravice delavcev, svoboda tiska in zborovanja in s tem prekršena 19. in 20. člen Deklaracije o človeških pravicah.

7. Javna uprava temelji na osnovah, ki so nasprotne 21. členu navedene Deklaracije, ki določa, da ima vsaka oseba pravico udeleževati se vodstva javnih poslov preko poštenih volitev in ukrepov, ki zagotavljajo svobodo glasovanja.

Stanje, ki je bilo ustvarjeno s temi in drugimi kršitvami svoboščin, je dalo nagib Tržaškemu odboru demokratične solidarnosti, da skliče

Konferenco za spoštovanje človeških pravic,

ki bo v Trstu 17. aprila.

Na ta način hoče DS izraziti in podčrtati voljo državljanov, da se končno vzpostavijo pogoji svobode in demokracije, skladno zagotovili mednarodnega značaja, na podlagi katerih mora biti upravljano Tržaško ozemlje.

Odbor toplo poziva stranke in organizacije ter vse državljane, naj sodelujejo v pripravah Konference in naj se je udeleže, da bo res pravi odraz najbolj občutene zahteve, naj preneha stanje protidemokratičnosti in kršitev demokratičnih svoboščin.

TRŽAŠKI Odbor Demokratične Solidarnosti

Provokacija se ni posrečila

V sredo zvečer je bilo na «osmici» v Skednju prav veselo razpoloženje. V prijetni družbi je bila skupina domačih mladincev, ki so prepevali slovenske in vmes tudi italijanske pesmi. Dobro razpoloženje pa je začel v določenem trenutku kaliti neki nepoznani element, ki mu je šla slovenska pesem zelo na živce. Mesto, da bi mirno poslušal, ali pa se — če mu je slovenska beseda tako presedala — enostavno oddaljil, je začel izzivati in žaliti naš narod, poslužujoč se običajnih fašističnih psovk.

Ce ni prišlo do incidenta, se je zahvaliti samo hladnokrvnosti in preudarnosti domačinov, ki so mu povedali to, kar mu je šlo. Niso se pa pustili sprovocirati. Da se je to pripetilo prav v Skednju, morda ni samo slučaj običajnega šovinističnega prenapeteža, ki se ne more sprijazniti z dejstvom, da so Mussolinijevi časi ricinusa in manganelov že davno za nami. Določeni krogi v Trstu bi imeli najbrže ves interes, če bi se provokacija posrečila.

ZSSR - dežela stoletnikov

LENINGRAD — Leningrajski radio je v nekem znanstvenem predavanju sporočil, da je v Sovjetski zvezi 1.500 ljudi, starih preko 150 let. Ugotovili so tudi, da je 35.000 oseb, ki so že dosegle lepo starost 100 let.

Bevana se niso upali izključiti

LONDON — Pod pritiskom številnih terenskih organizacij, ki so se odločno upirale izključitvi Bevana, se Izvršni odbor angleške laburistične stranke ni upal sprejeti tega ukrepa. Po več kot triurni diskusiji je Izvršni sprejel v sredo resolucijo, ki jo je predložil Attlee in ki predvideva ustanovitev posebnega pododbora, ki bo zahteval od Bevana «garancije o njegovem obnašanju v bodočnosti».

Ali si res želijo normalizacije odnosov?

Vprašanje urednikom «Primorskega dnevnika»

Če vzameš v roke «Primorski», ti marsikdaj ni jasno, kako ga je treba označiti. Velikokrat se mnogo ne razlikuje od ostalih protisovjetskih in protikomunističnih listov. To pa prav gotovo ni v korist normalizacije odnosov.

Prav posebno v zadnjem času vsak dan objavlja članke proti Sovjetski zvezi in KPI, kar ne govori v prid ljudi, ki ga vodijo. Objektivno gledano se napadi vršijo le proti eni sami strani, dočim se uredniki «Primorskega» bojijo kot vrag blagoslovljene vode vsakega napada na imperialistično politiko ZDA, Velike Britanije, na revanšistične težnje nemških militaristov in nacistov. Za napade na Sovjetsko zvezo in KPI najdejo obilno prostora, za razkrinkanje vojnohujskaških načrtov imperializma pa je pri njih prostora premalo. Kako naj si tolmačimo to linijo?

V sredo in četrtek je n. pr. «Primorski» objavil članek o Marksovi zapuščini in poudaril nekako, da se v Sovjetski zvezi «boje» objaviti v celoti vsa Marksova dela, ter članek o gospodarskem položaju v ZSSR, ki naj bi bilo «kritično» itd. Če začenjamo prebirati po reakcionarnih in protikomunističnih listih, bomo opazili, da se v njih berejo iste reči in da je zelo sumljivo, kako se ljudje okrog «Primorskegga» radi držijo vseh protikomunističnih in protisovjetskih klevet, ki izhajajo iz imperialističnega arzenala.

Nismo pač še nikoli zasledili v «Primorskem» članka, ki bi govoril o velikanskih gospodarskih uspehih v ZSSR, o dvigu gospodarske ravni, o naraščajočem blagostanju sovjetskih ljudi itd. Saj morajo to priznati celo najbolj zakrknjeni sovražniki Sovjetske zveze. Ljudje okrog «Primorskega» pa ne, nočejo slišati, da Sovjetska zveza napreduje, da se tam življenje iz dneva v dan izboljšuje itd. Težko jim je povedati svojim bralcem, da se v socialističnih državah gre naprej, dočim se v kapitalističnem sistemu gre nazaj. Zato pa skušajo zbrati v vseh ameriških pomijah dovolj blata, da bi ga vrgli proti Sovjetski zvezi in tako še vedno mobilizirati svoje ljudi po liniji antisovjetizma. To je objektivno v korist reakcije, ali ne? Isto velja tudi glede napadov na KPI. Njihovo zadržanje do KPI in PSI je objektivno v korist Scelbe, klerikalcev in tudi fašistov. Ali se tega ne zavedajo? Zato bi bilo dobro, da bi se to, če res hočejo normalizacijo, nehalo. Ali bomo to dočakali?

KRPAN

Z ARGUMENTI, KI PREDSTAVLJAJO VIŠEK NESRAMNOSTI

Ameriška vlada odklanja pogajanja z ZSSR o mednarodnem položaju

Francoski senat razpravlja o ratifikaciji pariških sporazumov - Potrditev ZEU bi prisililo dežele socialističnega tabora k ukrepom za njihovo obrambo - «Komunist» opozarja, da bi tretja svetovna vojna pomenila neizbežen konec kapitalizma

V sredo se je začela v francoskem senatu diskusija o ratifikaciji londonskih in pariških sporazumov, ki predvidevajo ustanovitev Zahodne evropske unije in oborožitev Zahodne Nemčije. Kot je znano, je francoska zbornica pred padcem Mendes-Franca izglasovala z borno večino te sporazume, ki pa morajo sedaj skozi čeri senata. Izgleda, da bo borba huda, zlasti zato, ker je več senatorjev predložilo nekatere popravke. Če bi senat sprejel en sam popravek, bi se moralo glasovanje o ratifikaciji ZEU ponoviti tudi v zbornici.

V tem trenutku je vsa javnost, ki nasprotuje ZEU, mobilizirana. Na stotine in stotine delegacij prihaja v senat iz vse Francije z zahtevo, naj se odvrne nevarnost nemške oborožitve.

V zvezi z ratifikacijo ZEU je francoska vlada prejela sovjetsko noto, v kateri se poudarja, da je ZEU v diametralnem nasprotju s francosko-sovjetsko zavezniško pogodbo od 1944. Sovjetska nota pravi, da bi ratifikacija ZEU s strani Francije pomenila avtomatično razveljavitev te pogodbe.

Zahodni krogi skušajo še vedno prikazati ratifikacijo ZEU kot korak dalje k pomiritvi v Evropi. Se vedno se pravi, da bo ratifikacija ZEU olajšala pogajanja s Sovjetsko zvezo in državami ljudske demokracije. Sovjetska zveza pa je že neštetokrat uradno izjavila, da to ne drži in da bo ratifikacija ZEU povzročila resne obrambne korake s strani dežel demokratičnega tabora, ki se ne mislijo križem rok izpostavljati nevarnosti nemškega revanšizma. Da je tako, dokazuje nova sovjetska nota Franciji in uradno poročilo demokratičnih držav, da so se v zadnjem času vršila posvetovanja za uresničenje sklepov moskovske konference, na kateri je bilo sklenjeno, da bodo demokratične dežele, čim bi se ratificirala ZEU, ukrenile vse potrebno za učinkovito obrambo pred nemškim militarizmom. Iz uradnega poročila, ki je bilo objavljeno v Moskvi v torek izhaja, da se bodo v kratkem sprejeli konkretni obrambni ukrepi na gospodarskem in vojaškem področju. V to obrambno zvezo so pristopile Sovjetska zveza, LR Kitajska, Nemška DR, Poljska, Češkoslovaška, Madžarska, Romunija, Bolgarija in Albanija.

Kako si Amerikanci zamišljajo mir, so dokazale izjave pred ednika Eisenhowerja glede predloga demokratskega senatorja Georgea, ki je kot predsednik senatne komisije za zunanje zadeve predlagal čimprejšnje sklicanje konference štirih velesil. Eisenhower je dejal, da se ne namerava pogajati s Sovjetsko zvezo. Na tiskovni konferenci v sredo pa je poudaril, da bi se Sovjetsko zvezo pogajal, če bi sovjetski voditelji sprejeli vse predloge ZDA.

Zelo mučen vtis je napravila objava dokumentov o jaltski konferenci. Zgleda, da je to napravil na lastno pest zunanji minister ZDA Dulles. Dokumenti pa so okrnjeni in pristranski. Njihova objava je bila ostro kritizirana v Angliji. «Pravda» pa je napisala, da skušajo s to potezo vodilni krogi ZDA spraviti na zatožno klop Rooseveltovo politiko sodelovanja v vojni proti fašizmu.

Sovjetsko zunanje ministrstvo je med tem objavilo pisma, ki sta si jih izmenjala Molotov in Churchill julija 1954. Iz pisem izhaja, da je Churchill onemogočil sestanek z Malenkovom. Isto potrjujejo tudi pisma, med Mendes-Franceom in Churchillom.

Teoretično glasilo CK KP SZ «Komunist» prinaša v svoji zadnji številki članek, v katerem se postavlja vprašanje ameriškega atomskega izsiljevanja. V članku se ponovno pribija, da so ZDA v izdelovanju atomskega orožja zaostale v primeri z ZSSR in da bi se vsaka atomska pustolovščina s strani imperialistov končala s popolnim uničenjem kapitalističnega sistema v svetu. «Komunist» pravi, da ne odgovarja resnici da bi se tretja svetovna vojna končala brez premaganih in zmagovalcev. Res je, pravi revija, da bi bil kapitalizem premagan in da bi zmagali narodi sveta.

SCELBA BRANI INTERESE Z.D.A. V ITALIJI

Vladna koalicija 4 strank je razbita

Protiljudska in vedno bolj na desno stremeča politika demokristjanov je končno zašla v slepo ulico, iz katere bo le težko našla izhod, ne da bi pri tem bistveno utrpela na svojem ugledu in moči v državi. Popuščanje DC liberalcem v vprašanju kmečkih pogodb je končno do kraja odbilo eno od njenih sopotnic, in sicer republikansko stranko. Na zasedanju državnega sveta PRI je bila namreč izglasovana resolucija, ki dejansko predstavlja prelom med to stranko in dosedanjo vladno koalicijo. To je potrdil tudi sestanek, ki ga je sklical Scelba pred svojim odhodom v Združene države in Kanado in katerega so se udeležili le predstavniki krščanske demokracije, liberalcev in Saragatovih socialdemokratov.

Toda tudi v vrstah socialdemokratov je vedno jasnejša zahteva, naj PSDI izstopi iz vlade. Tako je bilo na vsedržavnem zborovanju, ki ga je sklicala v Bologno leva struja saragatovcev in katere so se udeležile delegacije iz 27 provinc, sklenjeno, da se demokratična levica fornira v «strujo socialistične enotnosti». Obenem je osvojila tudi predloge federacij iz Lombardije in Benečije, v katerih se zahteva takojšnje sklicanje izrednega kongresa PSDI, ki naj se vrši v mesecu juniju in naj sklene takojšen izstop iz vladne koalicije, ker bi vsako nadaljnje vztrajanje v vladi pomenilo dokončno likvidacijo demokratičnega socializma. Podobne zahteve o izstopu socialdemokratskih predstavnikov iz vlade zlasti odločno postavlja mladina, vključena v Saragatovi stranki.

Navzlic odločnemu odporu levice je vladna večina sklenila odložiti upravne volitve, ki bi se morale vršiti letos v 5000 občinah; volitve se bodo zaradi tega vršile šele naslednje leto. V zbornici je vladni volilni stroj z moralnim pritiskom ministrskega predsednika Scelbe, ki je postavil vprašanje svoje zaupnice, odbil resolucijo poslanca Foà v vprašanju italijanskega petroleja. Po tej resoluciji bi bil Scelba obvezan, da pri svojih pogajanjih v Washingtonu, kamor je odletel v četrtek, ne bo prevzel obveznosti, ki bi omejevale pravico Italije, da sama razpolaga z domačim petrolejem. Kljub stavljeni zaupnici pa je Scelbi uspelo doseči le neznatno število — 22 glasov — večine.

Industrijski razvoj ljudskih demokracij

MOSKVA — «Pravda» je v ponedeljek v nekem članku objavila podatke o industrijskem razvoju ljudskih demokracij. Industrijska proizvodnja na Poljskem je presegla italijansko, dočim Češkoslovaška proizvaja več jekla in drugih važnih dobrin kot pa Francija in Zah. Nemčija skupaj.

Poskočil je od veselja

«Ing--nc» je v «Demokraciji» od 11. marca t. l. napisal odgovor na naš članek, v katerem smo ugotavljali, da njega ne zanima vprašanje, kako preprečiti atomsko vojno, marveč le vprašanje, kako zmanjšati število žrtev v zanj neizbežnem atomskem klanju. Nismo si pričakovali od ljudi njegovega kova kake resne diskusije razen nekaterih psovk, ki si jih je izučil v šoli fašizma. Zanj pač obstaja le «svoboden» svet (Guatemala?) «nesvoboden» pa lahko izgine s svojimi 900 milijoni prebivalcev, ne da bi se mu izlila najmanjša krokodilova solza. Zanj je važno le, da Amerikanci vihtijo svoje atomske in jedrne bombe, ni pa važno, da bi mogel svet mirno živeti kljub različnim družbenim sistemom. Zanj je pribito, da ne sme noben narod živeti, kot si želi, marveč se mora nujno klanjati volji Amerikancev, ki si svobodo zamišljajo le v svojem lastnem interesu.

«Ing--ne» je bržkone poskočil od veselja in od navdušenja, ko je generalni komisar dr. Palamara prepovedal nabiranje podpisov pod Dunajskim apelom. Saj je to dejansko sam zahteval v svojem prejšnjem članku, ko je indirektno vabil ljudi, naj ne podpisujejo apela. Od takega «demokrata» kot je «ing--nc» si pač ni pričakovati drugega: demokracija da, a samo za ljudi, ki mislijo kot on. Tudi fašizem in nacizem sta si na ta način zamišljala «demokracijo» in «novi red».

Na vsak način je dobro, da se je «ing--nc» tako jasno izrekel proti prepovedi atomskega orožja. Tako vemo, kdo so tisti, ki si rajši želijo ugonobiti svet pod atomsko toča kot pa dopustiti, da razen njihove «demokracije» obstaja tudi kakšen drugi družbeni sistem. In potem se pa otepa obtožbe makartizma!

***

KABUL — Po časopisnih vesteh je kralj Afganistana ratificiral sovjetsko-afganski dogovor, s katerim daje ZSSR Afganistanu posojilo v višini 2,1 milijona dolarjev, namenjeno tlakovanju cest v prestolnici Kabul.

OB 10. OBLETNICI USMRTITVE

Spomnimo se žrtev nacističnega nasilja

Pred desetimi leti, 28. marca 1945, so nacisti obesili v ulici Massimo d'Azeglio štiri mladeniče. Štiri mlada življenja so bila žrtvovana na oltar svobode v dneh, ko se je z naglimi koraki bližal konec nasilja nacifašističnih zveri, ko so osvobodilne armade v silnem poletu napredovale, da stro gada v njegovem gnezdu. Nove žrtve so se pridružile tisočim, ki so v tej neizprosni borbi padli za svobodo in srečo vseh narodov. Vse naše ljudstvo je takrat objokovalo svoje heroje, katerih ni in ne bo nikoli pozabilo.

Spomini na naše žrtve so se posebno sedaj še bolj osvežili, kajti na obzorju se pojavlja nova nevarnost, ki bi utegnila pahniti narode Evrope in vse človeštvo v nove grozote in nova trpljenja. Oborožitev Zahodne Nemčije pod vodstvom bivših nacističnih generalov pomeni pripravo nove vojne in s tem novega trpljenja in novih žrtev. Toda narodi so vse preveč že pretrpeli da bi mogli brezskrbno gledati, kako jim imperialisti kujejo nove nesreče. Zato si ob deseti obletnici slavne osvobodilne borbe, ko poslavljajo svoje padle, kličejo v spomin one težke a slavne dni in se zaobljubljajo, da ne bo dovolili, da bi še enkrat prišlo do krvoprelitja, do mučnih dni, ki so jih preživljali pretekli vojni.

Štirje mladi mučeniki iz ul. M. d'Azeglio so pripadali tržaški antifašistični mladini, ki je toliko dala združena v borbi za svobodo, demokracijo, proti fašističnim tiranom in nacističnim okupatorjem. Zato sta mladinski organizaciji ZKM in mladinsko gibanje PSI sprejeli pobudo za pripravo komemoracije štirih žrtev na mestu, kjer jim je nacifašistična zver pretrgala nit življenja in nanjo vabita vso mladino in vse prebivalstvo. Komemoracija bo jutri, v nedeljo 27. marca ob 11.30. Spomin štirih mučenikov in vseh padlih za svobodo bosta počastila tov. Aleksej Gerlanc in Arturo Calabria.

Nov nezakonit Palamarov odlok odvzel Slovencem 1 milijon kv. m. zemlje

Prizadeti so kmetje od Domja, Ricmanj, Loga in SV..M. Magdalene - Razlaščena zemlja nima nobene zveze z Industrijsko luko, marveč bo služila le gradnji zasebnih stanovanj

Ni se še poleglo razburjenje vsega slovenskega ljudstva zaradi nedemokratičnega Palamarovega odloka o postavitvi posebnega komisarja za nabrežinsko občino, ki je izdal gradbeno dovoljenje za begunsko naselje v Sesljanu. Kmalu zatem je večina v tržaškem občinskem svetu izglasovala predlog o zidavi podobnega naselja na Kontovelu, ki ima pravtako edini namen raznarodovati slovensko podeželje in tako izbrisati tisočletni slovenski značaj naših kraških vasi.

In že smo Slovenci zopet doživeli nov težek udarec, ki jasno dokazuje, da obstaja dobro premišljen načrt, kako izriniti slovenski življ z zemlje davnih prednikov in ga z umetnim naseljevanjem Italijanov potujčiti. V sredo je vladni generalni komisar dr. Palamara izdal odlok št. 99, s katerim pooblašča Ustanovo za industrijsko pristanišče, da sme razlastiti okrog en milijon kvadratnih metrov slovenske zemlje v Domju. Gre za področje, spadajoče pod tržaško občino, ki se razteza med cesto od Dacija do Domja, hribom «Monte Castiglione», železnico Trst-Herpelje in vasjo Domjom. Ta zemlja je last slovenskih kmetov iz Domja, Ricmanj, Loga in S.M. Magdalene, ki imajo tu svoje vinograde, travnike in vrtove, s pridelki katerih preživljajo sebe in svoje družine.

Vprašanje razlastitve te zemlje je že precej stara zadeva, o kateri je naš list že pred časom obširneje pisal. A tedaj je šlo le za 500.000 kv. m, torej polovico manj. Za zadevo se je tedaj poleg drugih zanimala zlasti Zveza malih posestnikov ter so kmetje uspeli, da je pod pritiskom javnega mnenja pokojna ZVU ustavila postopek za razlastitev v korist Ustanove za industrijsko pristanišče ter določila posebno komisijo, ki naj prouči vso zadevo, o kateri naj bi se ukrepalo po proučitvi. Toda do prevzema uprave po italijanskih oblasteh se o zadevi sploh ni več govorilo in je bila ponovno sprožena šele z omenjenim Palamarovim samovoljnim odlokom.

Da gre tu v resnici za popolnoma arbitrarno odločbo, nam dokazuje že dejstvo, da tu ne gre za potrebe Industrijske luke kot take, to je za njene naprave, poti itd., marveč da hočejo na tem obsežnem ozemlju graditi le stanovanjske hiše. Lani se je govorilo še o delavskih stanovanjih, toda kmalu je prišlo na dan, da je bila tudi krilatica o «delavskih stanovanjih» le slepilno geslo, za katerim so hoteli odgovorni prikriti svojo umazano protislovensko špekulacijo. Zvedelo se je namreč, da bo Ustanova razlaščeno zemljo parcelirala ter bo posamezne parcele nato prodajala vsakomur, ki bi si hotel tam zgraditi stanovanje, ne glede na to, ali je zaposlen v Industrijski luki ali ne. Toda, stvar se tu še ne konča. Kajti v takozvani «stanovanjski coni» industrijske luke nameravajo graditi predvsem luksuzna stanovanja z visoko najemnino, ki naj bi dosegala okrog 12.000 lir mesečno in ki jo zmorejo le dobro situirani ljudje, nikakor pa ne delavci.

Na ta način je popolnoma jasno, da gre tu le za grobo kršitev osnovnih pravic državljanov slovenske narodnosti z namenom raznaroditve. Kajti tako splošni zakon o razlastitvah, kakor tudi posebni zakon o Industrijski luki ne predvidevata razlastitev za zidanje zasebnih stanovanjskih hiš. Spričo tega je Palamarov odlok popolnoma protizakonit in protiustaven ter grobo krši predpise in duh Posebnega statuta, ki zabranjuje nasilno spreminjanje etničnega značaja področij, ki sta prišli po Londonskem sporazumu pod italijansko odn. pod jugoslovansko upravo.

Gospod Palamara naj se končno zave, da je prišel v naše kraje z jasno določeno nalogo, ki mu ju začrtujejo listine Londonskega sporazuma, na katerih sloni vsa njemu zaupana oblast. Poleg tega pa naj se spominja besed, ki jih je v Trstu govoril ministrski predsednik Scelba, ki je ne samo potrdil vse v sporazumu zagotovljene pravice, marveč še mnogo več. Če je mnenja, da te besede nimajo več veljave, naj izposluje njihov preklic, da se bomo vedeli ravnati. V nasprotnem primeru pa naj sporoči svojemu neposredno nadrejenemu, to je predsedniku vlade, da se ne čuti izvrševati njegovih direktiv, in naj izvaja iz tega nujno izvirajoče posledice.

HONOLULU — Na otok Oahu v Havajskem otočju se je v sredo zrušilo ameriško vojaško letalo. Vseh 66 oseb, ki so se v njem vozile, je našlo strašno smrt v razbitinah letala. Večino potnikov so sestavljali vojaki, ki so se vozili na dopust domov.

STRAŠNA NESREČA V MORGANU PRI SPOLETU

Pri eksploziji v rudniku 21 rudarjev mrtvih

SPOLETO — V torek se je pripetila v Morgnanu pri Spoletu strahovita rudniška nesreča. Pri nepričakovani eksploziji jamskega plina je izgubilo življenje 21 rudarjev, dočim jih je bilo 12 ranjenih, med njimi nekateri zelo resno.

Nova strašna nesreča je silno pretresla vse delovno ljudstvo posebno zato, ker se je pripetila skoraj eno leto po nesreči v Riboli, kjer je izgubilo življenje 42 rudarjev. Takrat so oblasti, spričo ogorčenja vse javnosti, svečano obljubljale strogo preiskavo, kaznovanje krivcev in uvedbo strožjih varnostnih ukrepov za zaščito življenja delavcev v rudnikih. Toda po prvih preiskavah je vsa stvar zaspala in sedaj se ponavljajo tragične nesreče, ki jih povzroča brezbrižnost lastnikov rudnikov, kateri nočejo trošiti denarja za postavitev modernih varnostnih naprav in s tem izpostavljajo rudarje neprestani smrtni nevarnosti.

CGIL je še isti dan izdala izjavo, v kateri izraža v imenu vseh delovnih ljudi solidarnost prizadetim svojcem umrlih rudarjev in zahteva strogo preiskavo o nastali nesreči.

Pri tej težki nesreči je bila resno prezadeta družina najnaprednejših delavcev, saj je bilo od 21 umrlih enajst aktivnih in zavednih članov KPI.

Kdo monopolizira, g. Štoka?

V zagrebškem «Vjesniku» od 21. t. m. smo zasledili intervju s Stoko, Deklevo in Kukanjo. Primerjati hočemo le dve izjavi, to je Stokovo in Deklevovo o nas, «kominformistih».

Stoka pravi: «Pri tržaških kominformistih se opaža težnja zbližanja k Jugoslaviji, pri tem pa nas skušajo eliminirati in trdijo, da smo mi ovira za krajevno sodelovanje. Dejansko so oni še dalje zagrizeni nasprotniki socialistične Jugoslavije in monopolisti. Oni bi želeli vzeti vse v svoje roke in odstaniti vse druge sile v tržaškem političnem življenju».

Dekleva pa je dejal: «Medtem pa tudi v odnosih s KP TO nastaja tendenca k lojalnemu sožitju dveh političnih skupin, ki ohranjata svojo politično fiziognomijo».

Ali ni nekaj razlike med tema izjavama? Ali ni Stoka v popolni kontradikciji z Deklevo, o katerem mislimo, da realistično postavlja vprašanje? Brškone se Stoka ni prav nič naučil v tem poslednjem času, prav posebno ne, ko govori o «sovraštvu do socialistične Jugoslavije» in o «monopolistih». Ce bi hoteli po njegovi poti, bi sploh postavili vprašanje socializma v Jugoslaviji, kot bi mu lahko rekli, da je morda glasnik tistih teženj, ki normalizacije nočejo, kar nam dokazujejo šablonski protisovjetski članki «Primorskega». Glede monopolizma pa naj bi se rajši spomnil svojega zadržanja pred 1948, ko je bil zanj fašist vsak, ki se ni strinjal z njegovo linijo, prav tako pa bi ga opozoril na to, da le prav on tisti, ki si skuša lastiti monopol nad Slovenci, nad borbo za njihove pravice v okviru Posebnega statuta itd. Ali se mu ne zdi, da prav njemu po vsej pravici pritiče vzdevek «monopolista»?

Povemo pa mu, da se za njegove izjave ne zmenimo preveč, ker vemo, da ne pišejo zgodovine. Smatramo ga pač za človeka, ki mu je treba marsikaj spregledati, ker ne ve, kaj dela.

V NEDELJO SO IMELI SLOVENSKI KOMUNISTI TRŽAŠKEGA OZEMLJA VAŽNO KONFERENCO

USTVARITI JE TREBA ŠIROKO IN MOČNO FRONTO ki naj ima antifašističen in demokratičen značaj

Prisotni tudi tovariši iz Goriške in Slovenske Benečije - Glavno poročilo tov. Šiškoviča - Plodovita diskusija o nalogah komunistov na slovenskem področju - Pozitiven doprinos goriških komunistov k diskusiji

V nedeljo zjutraj je bila na sedežu naše Partije konferenca slovenskih komunistov, ob dobri udeležbi tovarišev iz mestnih in podeželskih sekcij in celic. Na konferenci je bila prisotna tudi delegacija slovenskih komunistov z Goriške in slovenske Benečije, ki je dala s svojimi intervencijami poziviten doprinos za naše bodoče delo.

Konferenca je bila sklicana z namenom, da preuči naše dosedanje delo ter nakaže bodoče naloge, ki se postavljajo še posebno pred slovenske komuniste v zvezi s splošnimi in specifičnimi problemi slovenskega življa. Nedeljska konferenca je bila širšega značaja, ker so se obravnavala tudi vprašanja goriških in beneških Slovencev, s katerimi imamo posebno na nacionalnem področju mnogo skupnih problemov. To je prišlo tudi do izraza v intervencijah goriških tovarišev. Širši značaj nedeljske informativne konference je mnogo doprinesel h koristni izmenjavi izkustev in boljšemu poznavanju posameznih problemov. To je vsekakor pozitiven korak naprej za uspešno uresničitev nalog in borb naše Partije v obrambi narodnih in socialnih pravic slovenskega življa na tem področju in sličnih borb KPI za Slovence v Italijanski republiki.

Konferenco je otvorila tov. Marija Bernetičeva, ki je v par besedah obrazložila pomen tega zasedanja ter podčrtala važnost ustvaritve široke in močne enotne antifašistične fronte med Slovenci in Italijani, ki bo v stanju kljubovati vsakemu poskusu obnavljanja fašizma in njegovim napadom.

Poročilo tov. Šiškoviča

Objavljamo izvleček poročila tov. Siskoviča na konferenci slovenskih komunistov.

V začetku poročila je govornik označil pomen konference. V kratkem je orisal mednarodni politični položaj in poudaril, da je borba za mir in proti atomskemu orožju prvenstvene važnosti za vse narode v svetu. Nabiranje podpisov pod Dunajskim apelom je veličastna akcija, ki se je morajo udeležiti vsi, ker gre za rešitev človeštva pred katastrofo, ki mu grozi. Prav tako kot drugi narodi smo Slovenci zainteresirani v tem boju, zato pa moramo osredotočiti vse svoje sile v obrambo miru in za prepoved atomskega orožja. Okrog Dunajskega apela moramo mobilizirati vse Slovence v Italiji.

Nato je govornik opozoril na nevarnost, ki izhaja iz ustanovitve Zapadne evropske unije. Slovenci, ki smo toliko pretrpeli od nacističnega divjanja, se moramo kot en sam mož dvigniti proti nemški oboroževalni in preprečiti, da bi nemški militaristi in nacisti ponovno pahnili Evropo in svet v novo vojno katastrofo.

O normalizaciji med Sovjetsko zvezo in državami ljudske demokracije na eni ter Jugoslavijo na drugi strani je govornik dejal, da jo pozdravljajo vsi miroljubni ljudje. «Vemo in poudarjamo — je rekel tov. Šiškovič — da se morejo procvit, blagostanje in napredek Jugoslavije zagotoviti le v smeri prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Zato je važno in potrebno, da bi se prišlo iz faze normalizacije v fazo prijateljskih odnosov.»

«Ne smemo pa skrivati — je nadaljeval govornik — da je ta pot posuta s težavami. Prav posebno obstaja nevarnost, da se normalizacija odnosov ustavi na pol poti. Zato je pozitivno, da se v zadnjem času javno razčiščujejo pojmi preko diskusije po časopisih. Dejstvo je, da se je normalizacija začela izvajati na sovjetsko pobudo, kar ponovno dokazuje miroljubno politiko Sovjetske zveze. Dejstvo je tudi, da je jugoslovansko ljudstvo z velikim in neprikritim zadovoljstvom in navdušenjem sprejelo to pobudo, jo pozdravilo in podprlo». Nato je govornik omenil diskusijo, ki se je vršila med «Pravdo» in «Borbo» in poudaril besede «Pravde», da «normalizacija zvez ni odvisna samo od Sovjetske zveze, pač pa nič manj tudi od Jugoslavije».

Govornik je poudaril, da je zaželeno, da bi se odstranile vse ovire pri normalizaciji in da bi se gledalo predvsem na bodočnost.

V nadaljevanju je dejal: «Slovenci v Italiji pozdravljamo to normalizacijo, jo prav posebno pozdravljamo, ker si želimo, da bi se ta proces nemoteno in naglo nadaljeval. To je v interesu miru, a je tudi v interesu jugoslovanskih narodov. Zavedamo pa se, da so v Jugoslaviji na delu sile, ki skušajo ovirati normalizacijo. Mi smo prepričani, da, kar je v korist miru, ni v korist vojnih nujskačev in imperialistov. Mi smo prepričani, da ameriški in angleški vodilni krogi ne gledajo z dobrim očesom na to normalizacijo in skušajo z vsemi sredstvi onemogočiti vsak korak, ki bi to normalizacijo še bolj konkretiziral. Primer Djilasa in Dedijera nam nazorno prikazuje odpor ljudi, ki so tesno povezani z ameriško in angleško politiko. Pri tem igrajo, seveda, svojo vlogo tudi Vatikan, vsi buržoazni elementi, ki še obstajajo v državi; vsi ostanki četnikov, ustašev, domobranstva in kolaboracionizma.

«Po drugi strani smo mnenja, da obstaja druga grupa ljudi, ki bi hotela živeti na neki nevtralistični poziciji, ki je v sedanjem mednarodnem položaju objektivno v korist imperializma. Ta grupa ljudi se ne zaveda, da bo morala Jugoslavija prej ali slej zavzeti zelo jasno stališče do mednarodnih dogodkov. Obstaja končno jugoslovansko ljudstvo, ki je vedno dokazalo, da hoče ne samo normalizacijo, marvec tudi prijateljstvo s Sovjetsko zvezo. V tej smeri si je stalno prizadevalo in si prizadeva. Normalizacija odnosov je tudi sad njegove borbe in njegovih naporov... Mi smo prepričani, da bodo zmagale sile, ki si želijo in zahtevajo prijateljstvo med Jugoslavijo in ZSSR. Tem silam gre vsa naša simpatija in naša pomoč.

Normalizacija pri nas

«Prepričani smo, da ni več daleč dan, ko se bodo odstranile še zadnje ovire na poti normalizacije in sklenile trdne prijateljske zveze med Jugoslavijo in socialističnimi deželami.»

Govornik je nato dejal, da isto velja tudi pri nas. «Kljub temu je nekaj razlike — je rekel — tam gre za odnos med državami, tu pa gre za odnos med političnimi silami. Pri tem je nesporno, da držijo nekatera dejstva, ki jih nihče ne more zanikati. ...Julija 1948 smo zavzeli svoje stališče ne zaradi slepega disciplinskega nagiba ali pa iz sentimentalnosti..., marveč zaradi objektivnega stanja, ki se je ustvarilo pri nas od leta 1944 dalje. Mi smo zavzeli tisto stališče, ki je bilo v interesu našega delavskega razreda, delovnih ljudi, demokratičnega gibanja in njegove avantgardne partije. Mi smo napravili tisti korak, da bi izvlekli delavsko gibanje iz nacionalističnega močvirja, v katero je po krivdi nekaterih ljudi zašlo. Menimo, da smo se obnašali popolnoma pravilno in da bi tudi danes isto ponovili, če bi se vrnili tisti časi... To smo hoteli povedati, ker je nemogoče, da bi se naše gibanje vračalo v čase zablod in nacionalizma in, ker bi vsak, ki bi to poskušal, trčil ob nepremostljivi odpor vseh naših ljudi.

«Mi smo — je dejal tov. Šiškovič — za izboljšanje odnosov s tukajšnjimi pristaši jugoslovanske vlade. Kljub temu se nam to zboljšanje zdi težavno, če pomislimo, da zavzema njihovo krajevno vodstvo v gledanju do ZSSR, do mednarodnega komunističnega gibanja, do KPI, do PSI in KPTO stališča, ki to izboljšanje otežkočajo. Njihovo glasilo je dejansko v svojem pisanju bližje koncepciji nasprotnikov komunistov kot pa komunistom, ne zamuja prilike za objavljanje napadov na sovjetsko miroljubno politiko, na KPI in na akcijsko enotnost med KPI in PSI, dočim ne skriva svojih simpatij in svoje podpore mali skupini izključenih iz KPI in PSI, ki se zbirajo okrog renegatov Magnanija in Cucchija.

«Imamo pač vtis — je nadaljeval govornik — da je v vodstvu ljudi okrog «Primorskega» nekaj elementov, ki nočejo vedeti o normalizaciji in delajo vse, da bi to normalizacijo onemogočili. Zato je naše stališče naslednje: podpirali bomo pristaše normalizacije, borili pa se bomo proti njenim nasprotnikom».

Položaj v Italiji

Tov. Šiškovič je zatem v kratkem analiziral položaj v Italiji in poudaril, da se morajo Slovenci vključiti v borbe, ki jih vodi italjansko ljudstvo za spremembo političnega, gospodarskega in socialnega položaja v deželi. Obravnaval je vprašanje fašistične nevarnosti, ki se je v tem poslednjem času povečala zaradi vladne politike. V boj italijanskega ljudstva proti fašizmu se morajo vključiti vsi Slovenci brez razlike, ker so preveč okusili na svoji lastni koži, kaj pomeni fašizem, da bi mogli stati ob strani v tem resnem trenutku. «Stati ob strani — je poudaril govornik — v tem trenutku bi pomenilo kopati si grob z lastnimi rokami».

Glede položaja, ki je nastal na Tržaškem po 5. oktobru 1954, je govornik rekel, da je sličen kot v Italiji. Kot se tam prezira republikanska ustava, se tu prezirajo vse določbe Londonskega sporazuma. To nam dokazuje, kako je imela KP prav, ko se je odločno zavzemala za spoštovanje Mirovne pogodbe in svarila pred delitvijo, ki je bila izvršena za hrbtom našega prebivalstva.

Tov. Šiškovič je v kratkem orisal politični in gospodarski položaj v Trstu in se dotaknil vprašanja Posebnega statuta.

Preden pa je prešel na naloge, ki čakajo komuniste v boju za narodne pravice, je v kratkem orisal družbeni ustroj tržaških, goriških in beneških Slovencev. Prav tako je analiziral politične sile, ki delujejo med Slovenci

Ugotovil je, da se na Tržaškem Slovenci smatrajo kot talci, da so vse vladne obljube padle v nič, da Posebni statut ni bil uveljavljen in ga prezirajo, da kulturni domovi niso bili izročeni slovenski skupnosti, da se ne spoštuje načelo dvojezičnosti v mešanih krajih, da se v javnih uradih ne upošteva potreba po znanju slovenskega jezika, da se slovenskim uradnikom ne omogoča vstop v javne službe, da naše šole še niso urejene, da se vrši nasilno razrodovanje slovenskih predelov področja, da se na podeželju naseljujejo tisoči in tisoči Italijanov, da je bil nabrežinski občini vsiljen komisar v zvezi z zadevo italijanskega naselja v Sesljanu, da se slovenski državni nameščenci preseljujejo v Italijo, da se v popolnoma slovenskih krajih nameščajo italijanski uradniki, da se prepoveduje raba slovenskega jezika v tržaškem občinskem svetu itd.

Glede Goriške veljajo skoraj isti problemi kot na Tržaškem. Glede Benečije je govornik orisal posebni položaj, v katerem se Slovenci nahajajo in ki se je ustvaril prav posebno po letu 1945 zaradi delovanja obeh nacionalizmov.

Pri ustvarjanju široke enotne fronte Slovencev za uveljavitev Posebnega statuta igrajo važno vlogo še posebno prosvetna društva. Da bodo lahko z uspehom vršila svoje poslanstvo, morajo vsestransko ojačiti svoje kulturno prosvetno delovanje z vključevanjem novih sil in pridobivanjem članstva na široki podlagi

Naloge slovenskih komunistov

Ko je tov. Šiškovič prešel na naloge, ki jih imajo slovenski komunisti v sedanjem trenutku, je predvsem poudaril, da se morajo vsi slovenski problemi povezati s splošnim italijanskim položajem. Brez te perspektive, ki izhaja iz realnosti, je sploh nemogoče postavljati, še najmanj pa reševati slovenske probleme. Poudaril je vlogo, ki jo mora igrati delavski razred v borbi za narodne pravice. V tem boju pa mora prevladovati internacionalistično gledanje, če se nočejo delati interesi narodnih nasprotnikov. Zato se morajo Slovenci vključiti v vse borbe, ki jih vodi italijansko ljudstvo: v borbe za mir, demokracijo, svobodo, narodno neodvisnost, proti fašizmu, za gospodarske reforme, za nacionalizacijo ključnih industrijskih monopolov, za agrarno reformo, za polno zaposlitev delovne sile itd.

Glavna naloga vseh Slovencev v Italiji je na Goriškem in Beneškem boj za spoštovanje 6. člena republikanske ustave, ki govori o pravicah narodnih manjšin, na Tržaškem pa za uveljavitev in spoštovanje Posebnega statuta.

Druga glavna naloga vseh Slovencev v Italiji je boj za regionalno avtonomijo, ker avtonomija izboljšuje pogoje borbe za svobodo, demokracijo, gospodarske reforme in narodne pravice.

Specifične naloge na Tržaškem so: boj za uveljavitev in spoštovanje Posebnega statuta, pritisk zato, da se čim prej ustanovi mešana jugoslovansko-italijanska komisija, da se Posebni statut uzakoni v italijanskem parlamentu, boj za izročitev kulturnih domov slovenski skupnosti, za ureditev šolskega vprašanja, za ureditev vprašanja dvojezičnosti, tolmačev in vstopa Slovencev v javne službe, za prenehanje diskriminacij proti Slovencem, za podpiranje slovenskega kulturnega življenja, za podporo kmetijstvu itd. Prav tako je treba voditi akcijo za uveljavitev člena Posebnega statuta, ki prepoveduje ščuvanje k narodnostni mržnji, in za razveljavitev vseh fašističnih zakonov.

Narodna vprašanja pa je treba tesno povezati z gospodarskimi in socialnimi vprašanji. Zanimati se je treba za konkretne probleme občin, vasi, predmestja, za probleme slovenskih delavcev, kmetov, trgovcev, obrtnikov, izobražencev, za izboljšanje gospodarskih razmer, za prenehanje emigracije, za prosto cono. Pri tem se morajo zainteresirati vse množične organizacije.

Na Goriškem in Beneškem se postavljajo v glavnem ista vprašanja na nacionalnem in tudi na gospodarskem in socialnem polju samo, da se mora tam z večjo silo postavljati problem kmetov, agrarne reforme, meljoracij itd.

Za uresničenje vseh teh nalog je potrebna poleg pomoči italijanskih demokratičnih sil predvsem enotnost med Slovenci, ki mora temeljiti na načelu demokratičnosti in antifašizma. Primerov enotnosti je že precej tako na Tržaškem kot na Goriškem. Treba pa je pri tem paziti, da si ne bi zamišljali enotnosti kot nekaj, kar je popolnoma odvisno od vrhov. Težo našega dela za dosego enotnosti mora biti na bazi. Samo mobilizacija množic bo rodila uspehe. Brez mobilizacije množic se ne bomo nikoli premaknili iz faze resolucij, birokratskih protestov in diskusij.

V sedanjem trenutku so izgledi za enotnost najboljši na kmečkem in kulturnem polju. Na kulturnem polju bi bilo treba ustanoviti koordinacijski odbor vseh prosvetnih organizacij, ki naj bi koordinirano vodile delo za prosvetljenje slovenskih ljudi na Tržaškem, Goriškem in Beneškem.

Zato, da jo usposobimo za dobro vodenje vseh teh akcij je treba utrditi Komunistično partijo med Slovenci, ustanoviti nove celice in sekcije, jih bolj še aktivizirati tam kjer že obstajajo, pritegniti v partijo stotine in stotine dobrih delavcev, kmetov, obrtnikov, izobražencev itd.

Prav tako je treba posvetiti veliko pažnjo listu «Delo», ga izboljšati, razširiti mrežo njegovih bralcev in dopisnikov, posvetiti posebno pažnjo njegovemu širjenju na Goriškem in Beneškem.

V zaključku je tov. Šiškovič poudaril, da bodo slovenski komunisti uživali pri izvrševanju teh svojih nalog vsestransko pomoč vse partije na Tržaškem, Goriškem in Beneškem. Zato je naslovil poseben pozdrav italijanskim komunistom, italijanskemu delavskemu razredu in ljudstvu. Prav tako je naslovil pozdrav jugoslovanskim narodom in jim zaželel, da bi čim prej v svojem boju za normalizacijo odnosov in prijateljstva s Sovjetsko zvezo dosegli odločilne rezultate.

Zaključil je s pozivom v borbo za mir, demokracijo, socializem in narodne pravice.

Široka diskusija udeležencev konference

Po poročilu se je razvila široka diskusija, v kateri so se tovariši dotaknili in poglobili vrsto važnih vprašanj, iznesli kritike in stavili predloge za izboljšanje delovanja na slovenskem področju.

Prvi je posegel v diskusijo tov. **Ivan Nanut** z Goriškega, star in predan borec za delavske pravice, ki je omenil, kako so se delavci pred 50 leti organizirali in sestajali na Združenih sedežih v ul. Madonnina in se združeni borili za pravice slovenskega in italijanskega delovnega ljudstva. Tov. Nanut je prinesel na konferenco bratske pozdrave antifašističnih sil z Goriške, ki se združujejo v partizanski organizaciji ANPI. Podal je v glavnih obrisih pregled pobud za okrepitev te organizacije, katera ustanavlja po vseh vaseh svoje podsekcije. Poročal je nadalje, da bo v kratkem v Gradiški osrednja konferenca, na kateri bodo razpravljali o ustanovitvi široke antifašistične fronte.

Nato je posegel v diskusijo tov. **Karel Čok** starejši, ki je s konkretnim primerom iz Lonjerja pokazal, da oblasti ne nameravajo spoštovati določb Posebnega statuta. Kmetijski inšpektorat je namreč organiziral tečaj za trtorejce v italijanščini in skušali so nato organizirati še tečaj za gospodinjstvo, istotako v italijanščini, čeprav je vas slovenska. Tokrat pa se je nakana izjalovila, ker so obiskovalke zapustile v znak protesta tečaj. Podčrtal je nadalje važnost in pomen, da se dostojno in enotno proslavi 100.letnica ustanovitve katinarske šole, ki je pač najboljši dokaz našega preko stoletnega obstoja na tej zemlji.

Razmere slovenske mladine

O težkih razmerah slovenske mladine je govoril tov. **Aleksej Gerlanc**. Slovenska mladina ima še manjše možnosti zaposlitve, to pa zaradi šovinističnega vzdušja, ki še vedno prevladuje na našem področju. Mladincu ali mladinki s slovenskim spričevalom se še vedno zapirajo vsa vrata, razen tega občuti naša mladina posledice pomanjkanja slovenskih strokovnih šol in tečajev. Na ta način nima možnosti za strokovno usposobitev. Pretežni del te mladine je zato nekvalificiran. Zato se poraja malodušje in tendenca na izseljevanje. Tov. Gerlanc se je še dotaknil vprašanja pouka na šolah, preobremenjenega šolskega programa, pomanjkanja učnih knjig, telovadnic ter odnosov med profesorji in dijaki. Podčrtal je, da je tudi slovenska šola, posebno učiteljišče vedno bolj podvrženo klerikalizaciji. V zaključku je nakazal bodoče naloge na tem polju in sicer, da se upozna čim širši krog mladine s Posebnim statutom, socialnimi problemi, kot zaposlitev, problemi slovenske kulture, krožki, športne organizacije, okrog katerih bi se lahko sprožile enotne akcije mladine. Poudaril je obenem, da je mladinski organizaciji potrebna večja pomoč Partije.

Tov. **Bais** z Občin je v svoji kratki intervenciji opozoril na nevarnost fašizma, ki hoče zopet raznarodovati Slovence ter prikazal, kako se narodne manjšine v drugih kapitalističnih deželah borijo enotno za svoje pravice. Nakazal je nujno potrebo, da se ojači kulturno delovanje, ki bo najboljši dokaz našega obstoja ter dobra podlaga, da bodo italijanski tovariši lahko uspešno zagovarjali naše pravice v italijanskem parlamentu.

KPI in goriški kmetje

Tov. **Mavrič Karel** iz Krmina je obravnaval vprašanje kmetov na Goriškem ter povedal, da si KPI s svojim delovanjem stalno pridobiva ugled med slovenskim kmetom, kljub temu pa je treba delo na tem polju še izboljšati. Prikazal je koristnost zadruge v Krminu za borbo proti monopolom ter povedal, da se tudi premožnejši kmetje vedno bolj približujejo tej zadrugi. Navedel je zgovoren primer brezbrižnosti vlade za potrebe revnega kmeta. Ko je toča uničila pridelek, je vlada obljubila 53 milijonov lir podpore, dejansko pa so prejeli prizadeti le par tisočakov, ostala pomoč 50 milijonov je šla veleposestnikom. Obravnavoč organizacijske probleme Partije na vasi, je kritiziral zgrešene pojme nekaterih tovarišev, ki bi hoteli imeti vedno govornike le iz centra. Poudaril je, da se morajo prav komunisti na vasi, ki najboljše poznajo probleme, sami uveljaviti s tem, da navežejo čim tesnejše stike z ljudstvom.

Tov. **Alojz Markovič** je dobro razčlenil probleme slovenskega kmeta, njegove vloge zaveznika delavskega razreda ter prikazal konkretne možnosti uveljavitve naše Partije tudi med srednjim in velikim kmetom, ki jih gospodarska kriza vedno bolj upropašča. Dotaknil se je tudi delovanja KPI med slovenskimi kmeti na Goriškem ter pripomnil, da se je pri našem delu premalo podčrtalo silo in moč KPI, ki je najmočnejša partija v deželah s kapitalističnim sistemom. Podčrtal je nadalje potrebo večjega zanimanja za kmetijske probleme in povezovanja borbe za narodne pravice s problemi, ki živo zanimajo kmeta. Treba bo tudi v bodoče bolj popularizirati kmetijske tečaje in podkrepiti zahtevo za namestitev slovenskih nameščencev v javnih ustanovah za kmete. Spregovoril je še o potrebi enotnih akcij za zaščito koristi kmetov ter o vlogi, ki jo ima Kmetijska zadruga, katero je treba bolj popularizirati.

Dolžnosti sindikalnih aktivistov

Tov. **Franc Gombač** je spregovoril o delovanju slovenskih sindikalnih aktivistov. Uvodoma je podčrtal važnost povezave naših z borbami italijanskega proletariata, za kar se je Delavska zveza med prvimi zavzela. Priporočal je večje udejstvovanje slovenskih aktivistov v sindikalni organizaciji in njihovo zanimanje za specifične probleme slovenskega delavca. To je potrebno, da se bo lahko vodila uspešnejša borba proti industrijcem ki so se v zadnjem času pridružili reakciji v zatiranju naših narodnih pravic, kot je konkreten primer v ILVA. V zaključku je poudaril, da je prav tako važna tudi borba slovenskih delavcev za rešitev vseh perečih gospodarskih vprašanj.

Tov. **Justo Košuta** je prinesel pozdrav SHLP ter še pripomnil, da se moramo Slovenci skupno boriti za naše pravice, podprti od italijanskih demokratov. Ustvariti je treba čim širšo enotnost za dosego zahtev, ki jih vsebuje programatična resolucija SHLP. Pravice, ki jih zahtevamo za tržaške Slovence se morajo priznati tudi goriškim in beneškim Slovencem.

"Delo" v službi ljudstva

Tov. **Rudi Blažič**, urednik «Dela» je obravnaval vprašanje demokratičnega tiska, s posebnim ozirom na partijsko glasilo «Delo». Spregovoril je o njegovi vsebini, dopisnikih, širjenju, nabiranju naročnikov in stalni finančni podpori s strani bralcev in simpatizerjev. Dal je konkretne predloge za vsebinsko izboljšanje lista, kar bomo dosegli če bo večje sodelovanje tudi s strani bralcev. Posebno je priporočal naj celice in sekcije dobro preučijo vse možnosti za postavitev vsaj v večjih vaseh stalnih dopisnikov za naš list. Konkretno pomoč bi lahko dali tudi tovariši, ki pridejo večkrat na sedež in bi se ob taki priliki zglasili v uredništvu z novicami in problemi iz vasi. V pogledu izboljšanja širjenja, je opozoril na nove pogoje na bazi, ki bodo znatno pripomogli, da prodremo z našim glasilom do novih bralcev. Dotaknil se je tudi vprašanja širjenja lista v mestu, kjer se še ni izkoristilo objektivnih obstoječih možnosti. Predlagal je, naj bi v tem pogledu pomagale tovarniške celice. Nakazal je nadalje napake in pomanjkljivosti kampanje za pridobivanje naročnikov ter priporočal naj bi se, kot vzgled krogu bralcev, med prvimi naročili na «Delo» člani sekcij in celic ter prosvetna društva. V zaključku svoje intervencije je še podčrtal važnost stalne finančne podpore našemu listu, ki se ne sme omejiti samo na mesec demokratičnega tiska.

Važnost ljudske prosvete

Tov. **Mirko Kapelj** je imel daljšo intervencijo o nalogah in delu prosvetne organizacije in delovanju komunistov na prosvetnem polju, bodisi na Tržaškem, kot Goriškem in v slovenski Benečiji. Poudaril je že uvodoma važnost vprašanja ljudske prosvete, posebno z ozirom na obstoječi položaj narodne manjšine v Italijanski republiki. Prikazal je nadalje stalna prizadevanja SHLP v novo nastalem položaju, da se ustvari enotna fronta Slovencev vsaj na kulturno prosvetnem področju. Prikazal je nadalje velike težave, ki so se pojavile zaradi nerazumevanja vodstev drugih skupin do važnega vprašanja enotnosti pri nas. Vse drugače pa je na bazi, kjer se enotnost dejansko že snuje, ne glede na voljo vodstev drugih političnih in kulturnih organizacij.

Treba je nadaljevati v naših prizadevanjih za dosego enotnosti. Potrebna pa je čimvečja sproščenost in prožnost, brez vsakega pojava sektaštva. Dejstva dokazujejo, da je možno ustvariti enotnost na kulturno prosvetnem področju. Nakazal je nadalje potrebo utrditve prosvetne organizacije, da bo lahko uspešno vršila svoje naloge tudi na narodno - obrambnem polju. Pri tem je podčrtal, da prosvete ne smemo istovetiti s par ljudmi. Prosveta so vsi: komunisti, demokrati, skratka vsi Slovenci. Vrata naše prosvete moramo odpreti na stežaj vsem Slovencem. To bo velik korak naprej k ustvaritvi široke antifašistične in demokratične fronte Slovencev.

V svoji intervenciji je tov. Kapelj obravnaval nato vprašanje slovenskega šolstva, ki je povsem različno v treh pokrajinah. Prikazal je težkoče in pomanjkljivosti, diskriminacije pri nameščanju šolnikov, predvsem nestalnost, ker nimajo juridične osnove. Podčrtal je potrebo enotne akcije, da se doseže uzakonitev slovenske šole ter prizadevanje naših poslancev v parlamentu za uzakonitev slov. šole na Goriškem. Kar se tiče slovenskega šolstva na Tržaškem bo treba še trde borbe, da se uveljavijo določbe Posebnega statuta. Vsa dosedanja prizadevanja za uzakonitev so bila zaman. Razen tega se tudi na Tržaškem niso vodile enotne borbe za uzakonitev. Politične struje imajo v tem pogledu različna stališča, kar gotovo ne more prispevati k uresničitvi teženj. Tov. Kapelj je postavil predlog za ustanovitev koordinacijskega odbora, ki naj bi reševal vsa tekoča vprašanja ter še podčrtal, da je treba preiti konkretno na delo in še enkrat zainteresirati vse politične in prosvetne skupine za skupno borbo v obrambi interesov slovenske skupnosti. Zavedati se je treba, da so prosvetna društva in osrednja organizacija tiste, ki imajo največ možnosti za ustvaritev enotne fronte Slovencev.

Stanje slovenskih šol na Goriškem

O stanju slovenske šole na Goriškem je izčrpno in v jednatih obrisih poročal tov. **Radovan Kodrič**, učitelj iz Gorice. Navedeni se je v svoji intervenciji dotaknil tudi vprašanja kmetov in deželne avtonomije.

Slovenske šole na Goriškem obstajajo od 1945, ko so bile ustanovljene z odlokom ZVU, in še danes niso zakonsko priznane. Prepuščene so same sebi, ker je cilj vladnih strank, da bi slovenske šole na Goriškem izumrle. Italijanski šovinisti pritiskajo na vse načine na slovenske starše, da ne bi pošiljali otrok v svojo šolo. Sabotaža slovenske šole s strani vlade pa se izraža še posebno v ministrski okrožnici, ki prepoveduje otrokom slovenskih optantov, da bi obiskovali šole s slovenskim učnim jezikom. Fašizem je uničeval naše šole s silo, današnje vladne stranke uporabljajo druge metode, da bi odtrgale od teh šol čimveč učencev in tako opravičile zaprtje istih. Zato je jasno, zakaj zavlačuje vlada od leta do leta zakonsko priznanje teh šol in njihovega osebja.

Tov. Kodrič je v nadaljevanju opisal prizadevanja in borbe KPI in njenih ter socialističnih predstavnikov v zbornici in senatu za uzakonitev slovenske šole. Oktobra 1950 je poslanec tov. Beltrame ožigosal v parlamentu vladno politiko do slovenske manjšine. Zahtevo za uzakonitev je postavil 1951 senator tov. Banfi, ki je 1953 skupno s senatorjem Pellegrinijem obnovil predlog. Poslanca Lozza in Beltrame sta 1954 zopet sprožila to vprašanje. Tov. Kodrič je povedal tudi o pojačenju akcije v slovenskih vaseh, kjer se organizirajo sestanki glede vprašanja uzakonitve slovenske šole. V kratkem bodo goriški tovariši izdali posebno brošuro o stanju slovenskih šol z dokumentiranimi dokazi o prizadevanjih demokratičnih poslancev za pravice slovencev.

Vzporedno s to borbo vodijo goriški komunisti že dalj časa tudi borbo za pokrajinsko avtonomijo na podlagi člena 116, italijanske ustave ter borbe za rešitev raznih kmečkih problemov. Tudi na tem polju imajo komunisti mnogo nalog, čeprav se je že marsikaj napravilo. Dokaz prizadevanja komunistov je zmaga na zadnjih volitvah za kmetijske bolniške blagajne. Med kmeti-kotoni se postavlja nujno vprašanje agrarne reforme. Konkretno stališče, ki ga zavzema KPI pri reševanju teh vprašanj in njeno prizadevanje za koristi kmeta, stalno dvigata njen ugled v vaseh.

V zaključku svoje zanimive in konkretne intervencije je tov. Kodrič podčrtal, da tudi goriški Slovenci pozdravljajo z zadovoljstvom normalizacijo odnosov med SZ in Jugoslavijo, kakor tudi med Italijo in Jugoslavijo, ki je nastala po Londonskem sporazumu. Želijo pa, da se ti odnosi ne bi ustavili ob Dravi ali Savi, marveč, da bi šli dalje in se razširili po vsem svetu.

Ostale intervencije udeležencev konference slovenskih komunistov bomo, zaradi pomanjkanja prostora, objavili prihodnjič.

ZAKLJUČK

V svojih zaključkih je tov. **Šiškovič** postavil za vzgled borbe goriških komunistov, ki ne postavljajo stvari samo na teoretično, ideološko podlago, marveč istočasno tudi na podlago konkretnih problemov. Vsa vprašanja nacionalnega značaja je treba vedno povezati s konkretnimi problemi kmetov, delavcev, šole in kulture. Vprašanje naše narodne manjšine je treba videti iz širšega vidika, pozabiti to načelo bi bilo za Slovence pogubno. Našemu ljudstvu je treba objasniti, da si ni mogoče zamišljati borbe za naše pravice brez podpore italijanskih demokratičnih sil, brez italijanskega delavskega razreda. Ne smemo dopustiti, da bi slovenska narodna manjšina postala reakcionarna sila v rokah slovenske buržoazije proti delavskemu razredu večinskega naroda. Se vztrajneje si je treba prizadevati za ustvaritev enotnosti in sicer take, ki bo imela antifašističen in demokratičen značaj. Tudi za slovenske komuniste velja načelo, da je treba napraviti iz naše Partije nekaj množičnega, to je «mnogo in dobrih».

Tov. Šiškovič je nato nakazal v glavnih obrisih važne naloge množičnih organizacij ter še posebno poudaril prostor to in partizane. V zaključku je končno podčrtal, da predstavlja konferenca korak naprej, treba pa je ponesti na bazo izkustva in zaključke, da bomo lahko prišli na prihodnji konferenco s konkretnimi rezultati.

KAKŠNO BO ŽIVLJENJE NA SVETU PRED LETOM 2000

Odpravljen bo telesni napor in življenje podaljšano na 150 let

Odgovori sovjetskih znanstvenikov na vprašanje, kako si predstavljajo razvoj napredka v nekaj desetletjih, če bo, seveda, ohranjen mir

V teh časih, ko nekateri grozijo človeštvu z množičnim uničenjem potom strahotnega atomskega orožja, v Sovjetski zvezi uporabljajo nova odkritja znanosti v miroljubne namene. Ta nova odkritja bi preobrazila svet, če bi bil zagotovljen mir, ter bi prinesla splošno blaginjo. Nekateri sovjetski znanstveniki prerokujejo, kakšno bo življenje čez nekaj desetletij, ko bodo vse delo opravljali stroji mesto človeka, ki bo svoj čas uporabljal za učenje, kulturno udejstvovanje in zabavo.

Avtomatične tovarne bodo vodene iz daljave

Na mali deski na vratih je napis: «Pokrajinsko televizijsko kazalo». Na zelenem travniku, za grmom je razvrščenih nekaj malih helikopterjev. Nekoliko dalje se dviga visoko poslopje svetlomodre barve. Preko širokega stopnišča dospemo v prostorno vežo, v katero se odpirajo mnoga vrata, na vsakih je pribita napisna deska: «Rudniki», «Električne centrale», «Kemični zavodi», «Jestvinska industrija». Od tod iz teh dvoran je od daleč električno vodena vsa produktivna dejavnost najrazličnejših podjetij, ki obratujejo popolnoma avtomatično brez navzočnosti delavcev, to so: delavnice, livarne, tovarne, rudniki in razni drugi zavodi celega pokrajine.

Vstopimo v osrednjo dvorano. V sredini je velik oder, na njem službujoči ravnatelj. Ravnatelj spravi v tek razne naprave, ki začnejo proizvajati, ter jih iz daljave nadzoruje. V tovarnah ni delavcev, vse deluje avtomatično, le od časa do časa izvršujejo tehniki «profilaktični» pregled naprav, ki so radijsko vodene iz središča.

Vse delo obstaja v tem, da se nadzoruje, če vse pravilno delujejo, in da se poskrbi za morebitna popravila okvar. Sicer tovarne delujejo brez delavcev in njih vrata so vedno zaprta.

Dvorana ravnatelja tovarn je krasno opremljena in razsvetljena z dnevno svetlobo. Signalne žarnice so napeljane tudi na table, ki na stenah dvorane predstavljajo tlorise tovarn, upravljanih iz te dvorane. Na najmanjšo okvaro tovarniških naprav opozorijo v kabini žarnice, ki se razsvetlijo na odgovarjajoči nadzorni plošči.

Ravnatelj opozori dežurne tehnike in jim da navodila za popravilo stroja štev. 210, oddelka 18-bis Kemičnega zavoda, ki je okvarjen. Službujoči tehnik vzame s seboj potrebno orodje za popravilo, stopi na helikopter in čez nekaj minut se ustavi na malem letališču omenjenega zavoda. Čez nekaj minut se v kabini ravnatelja zasveti zelena žarnica, ki opozori, da je stroj popravljen. Toda take okvare se pojavijo redko kdaj, zato svoj službeni čas uporabijo tehniki v razgovarjanju, čitanju, študiranju. Medtem tovarne in rudniki delajo avtomatično.

V nekaterih krajih, kjer se to izplača, prižgejo pod zemljo ognjene zublje, ki spreminjajo v plin velike sloje premoga. Ta plin uporabijo potem kot surovino za kemično industrijo in kot gorivo za električne centrale. V drugih rudnikih delujejo veliki stroji, ki jih iz daljave vodi centralna kabina. Ti stroji sekajo in pobirajo pod zemljo sloje premoga in jih prevažajo na površje, ne da se jih človek dotakne. V drugih rudnikih to delo opravlja voda, ki s svojimi silnimi tokovi, povzročenimi z umetnim pritiskom, prenaša premog na površje. Posebni stroji prenašajo premog v kemične zavode, ne da bi se ga človek dotaknil. Tudi tu ni živih bitij, stroji delujejo avtomatično, vodeni iz daljave in spreminjajo premog v najrazličnejše izdelke: barve, bencin, sintetično volno, gumi, plastične snovi itd.

Najbolj značilno pa je to, da bi v teh velikih avtomatičnih podjetjih zaman iskali velikih reaktorjev; reaktorji so zelo majhne oblike, proizvajajo pa mnogo. Zmanjšanje reaktorjev je omogočila uvedba kemičnih postopkov, z uporabo izredno visokih temperatur, velikih hitrosti in močnih pritiskov.

Kdo bo pa v bodočem vodil delovanje industrijskih zavodov in bo vzdrževal potrebno tehnološko poslovanje? To bo delo posebnih elektronskih možganov, ki bodo spravili v obrat naprave, uravnavali silo ognja, ki bodo višali ali nižali pritisk vode, ki bodo spravljali v tek vse vrste strojev. Elektronski možgani so zelo budni nadzorniki, ki točno sledijo vsemu proizvajalnemu procesu, ki zapazijo vsako najmanjšo okvaro, katerim nič ne uide ter opravljajo najtežje kalkulacije v nekaj sekundah.

VIKTOR TRAPEZNIKOV,
tehnični inženir

Novi biološki preparati nam bodo podaljšali življenje

«Vse najboljše za vaš rojstni dan, želimo vam še mnogo let življenja in dela!» Tako brzojavko je prejel mož, ki je praznoval svojo stoletnico. Toda ni voščila vzel kot grdo šalo. Kako neki naj bi bila to šala, če je bilo že pred časom dokazano, da je naravna dolgost življenja 120-150 let! To je meja, ki jo je določila narava, znanost je pa preskrbela vse možnosti, da ta naravni dar ostane neokrnjen.

Predvsem je bilo zato potrebno iznajti sredstva, ki so omogočila zdrava rojstva in dětinstvo brez bolezni. Kdor ni bil podvržen boleznim pred desetim letom starosti, ta bolje prenaša bolezni v ostalih letih življenja. Prav v prvih desetih letih se razvijajo vsi organi in se dokončno izoblikujeta možganski poluti.

V prvem letu življenja se zelo hitro razvije gosto omrežje kapilarnih žilic, ki prinašajo kisik in hranilne snovi živčnim celicam in ki opravljajo zelo intenzivno delo. Toda kapilarne žilice se razvijajo počasneje; nanje slabo vplivajo tudi najlažje bolezni; zato se njih rast ustavi in polagoma se uničujejo, možgani se vedno težje hranijo, njihove živčne celice delujejo vedno slabše, spomin ošibi in se prekinejo živčne vezi.

Znanost je pobijala tega smrtnega sovražnika našega življenja. Sestavljen je bil biološki preparat, ki ga lahko dobimo v vsaki lekarni. Ta preparat vzpodbuja delovanje možganskih tkiv, podaljšuje njihov razvoj v ranih dobah življenja, ter preprečuje pojave arterioskleroze. V kolikor živčne celice dobivajo to «hrano», so onemogočene bolezni, kot so visok krvni pritisk, skleroza možganov in srca.

Ta «elikzir dolgega življenja» pomladi možganske žilice, odpravi snovi, ki se nakopičijo v notranjosti. Ta «elikzir» učinkuje ne le v osrednjem živčnem sistemu, temveč v vsem organizmu. Človek se pomladi, in ko srečamo človeka, mu le s težavo določimo starost: ima lahko 30 let, mogoče pa tudi 90.

...Ta sestavina ni edina, ki jo je znanost odkrila. Velik prispevek je nudila endokrinologija. Možna je postala ne le presaditev glavnih žlez življenjske važnosti, temveč tudi njihova pomladitev s pomočjo zelo učinkovitih hormonskih preparatov. Ne bomo videli n. pr. nikdar več ne belih las ne plešavosti.

BORIS KLOSOVSKI
član Akademije znanosti

Čitajte, širite, podpirajte «DELO»

Po kasni zimi - končno pomlad!

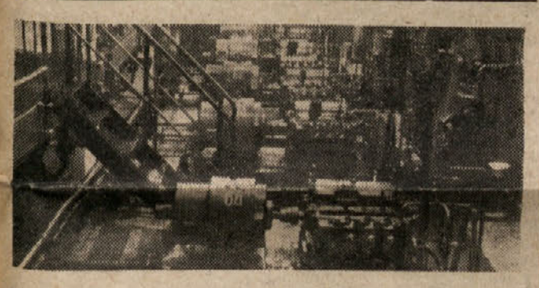

Crpalne naprave v prvi atomski elektrarni na svetu, ki je bila lani dograjena v Sovjetski zvezi.

ITALIJANSKA VLADA NE KAŽE NOBENE VOLJE POMAGATI TRŽAŠKEMU POMORSTVU

Namesto prog v Azijo in Ameriko nam hočejo nakloniti zvezo Trst-Umag

Italijanske luke so obnovile že skoro vse brodovje, le Trst je ostal brez potrebnih ladij - Vse nadaljnje gradnje ladij za družbe "PIN" ustavljene

Pomorstvo spada med najvažnejše gospodarske panoge našega mesta. S svojim odličnim pristaniščem in zaradi svoje izredno ugodne lege, v stičišču najkrajših poti širokega naravnega zaledja, se je Trst že pred davnim časom razvil v eno najvažnejših mednarodnih pristanišč. Če bi bilo dovolj razumevanja pri merodajnih činiteljih, bi Trst ne samo obnovil svoje nekdanje živahno delovanje posrednika med zaledními državami in prekomorjem, marveč bi mogel celo še mnogo povečati svoj nekdanji pomorski promet. To bi bil eden izmed osnovnih pogojev za dvig našega gospodarstva, ki se danes nahaja na robu propada.

Krivda za današnje stanje našega pomorstva je dovolj jasna. Pod pritiskom konkurenčnih luk, zlasti Genove in Benetk, v dobi po zadnji vojni pa tudi Neaplja in kake druge luke, je italijanska vlada vedno dosledno zapostavljala naše mesto, tako da ni moglo nikdar doseči one stopnje, ki bi jo moglo po svojih odličnih naravnih pogojih. Če pada za nazadovanje našega prometa po drugi vojni velika in nedvomna odgovornost na okupacijsko vojaško upravo, pa se svoje velike soodgovornosti ne more otresti tudi italijanska vlada, ki je kljub tuji okupaciji imela svojo tehtno besedo, tako pri obnovi linij in zlasti še pri obnovi in vrnitvi ladjevja. Zaradi občutnega pomanjkanja ladij, ki so se potopile v vojni, so se nekdanje linije s prekomorskimi deželami obnavljale postopoma, z graditvijo novih ladij in z nabavo starih ladij. Toda te ladje je rimska vlada dodeljevala predvsem lukam v Italiji, zlasti Genovi, Neaplju, Livornu, Benetkam, Tarantu in drugim. Za Trst pa ladij ni bilo pod izgovorom, da je pod tujo upravo; toda Trstu niso bile vrnjene niti njegove nekdanje ladje, ki so žive previharile zadnjo vojno, med temi zlasti ponos naše luke «Saturnia» in «Vulcania». Zaradi pomanjkanja ladij so ostajale tradicionalne tržaške linije nezasedene in so bile druga za drugo odstopljene drugim lukam; največ se je pri naših progah okoristila Genova.

Težko stanje našega pomorstva se ni prav v ničemer zboljšalo po prehodu Trsta pod italijansko upravo, niti ni italijanska vlada pokazala nobenega prizadevanja, da bi se vsaj lotila reševanja tega temeljnega gospodarskega vprašanja našega mesta. Predstavniki tržaških gospodarskih in sindikalnih organizacij so zahtevali od Rima, naj izda organičen zakon za splošen in trajen dvig našega gospodarstva; med iznešenimi predlogi zavzemajo odlično mesto zahteve, naj se vrnejo Trstu vse naše tradicionalne pomorske proge, naj se vrnejo še obstoječe ladje, ki so bile odvzete naši luki, naj se začne izvajati širok načrt gradenj, ki naj — poleg zunanjih naročil — dopolni manjkajoče tržaško ladjevje. Toda do danes vlada ni pokazala niti najmanjše volje, da bi ugodila tem utemeljenim zahtevam.

Vsa tragika stanja našega pomorstva je razvidna iz sledečih statističnih podatkov, ki so bili iznešeni od predstavnikov pomorskih družb. Družba «Adriatica» je imela leta 1939 41 ladij s skupno 140.000 tonami, leta 1945 le 3 ladje s 15.000 tonami, 1955 pa 16 ladij z 49.000 tonami; toda le 8 ladij opravlja službo v Jadranskem morju. Družba «Italia» je imela leta 1937 ladjevje s skupno 436.316 tonaže, od katerih v Trstu 190.537 ton ali 42 odst.; sedaj pa ima 296.875 ton ladjevja, to je 65 odst. predvojnega; toda od tega upravlja genovski sedež 252.988 ton to je skoraj toliko kot pred vojno; dočim je Trstu ostalo komaj 43.889 ton, kar predstavlja komaj 17.35 odst. od vse tonaže te družbe. Na ta način gre skoro celoten primanjkljaj brodovja te družbe v primeri s predvojnim — to je 35 odst. — na škodo tržaškega pristanišča. Tržaški Lloyd je med vojno utrpel od vseh družb najhujše izgube, saj je izgubil nad 90 odst. svojega ladjevja. Prej je bil Tržaški Lloyd šesta družba na svetu po ladijski tonaži; imel je 75 ladij s skupno 606.892 tonami. Danes pa ima komaj 24 ladij s 189.000 tonami, a še od teh ladij ima le 16 izhodišče svoje proge v Trstu.

Najhujše pri tem stanju pa je dejstvo, da Trst nima nobenega upanja, da bi se njegovo brodovje moglo povečati vsaj v bodočnosti. Kajti Medministrski odbor za izgradnjo (C.I.R.) je sklenil in sporočil, da ne namerava graditi nadaljnjih ladij za štiri družbe skupine «p.i.n.», to je Tržaški Lloyd, «Italia», «Adriatica» in «Tirrenia» ki predstavljajo skoro celotno nekdanjo silo tržaškega ladjevja in pomorskih zvez.

To stanje je privedlo celo pristaše vladnih strank, da so 3. decembra lani pristali na resolucijo, v kateri se zahteva obnovitev vsaj sedmih najvažnejših prog, ki jih je imel pred vojno Trst, ter vrnitev ladij, ki so pred vojno pripadale Trstu, med njimi zlasti Saturnie in Vulcanie.

Na vse te zahteve pa smo pred kratkim dobili odgovor od rimske vlade, da vse gornje soglasne zahteve občinskega sveta «predstavljajo predmet pozitivega upoštevanja». Namesto zahtevanih linij z New Yorkom, Južno Ameriko, Daljnim vzhodom, Južno Afriko, severno Evropo, vzhodnim Jadranom je italijanska vlada ustanovila — v očiten posmeh Trstu v njegovi agoniji — linijo Ancona-Reka-Trst, odbrena pa je bila obnovitev «linije» Trst-Umag, in še to, «čim bo mogoče».

Spričo teh dejstev je jasno, da italijanska vlada nima nobenega namena pomagati Trstu v njegovem osnovnem gospodarskem prizadevanju — pomorstvu, kar med drugim dokazuje tudi njeno neprijazno stališče do sklicanja mednarodne konference o prosti luki, njena sovražnost do zahtev Tržačanov po prosti coni in deželni avtonomiji. Izgleda, da ji Trst in njegovo prebivalstvo ni prav nič pri srcu ter da jih ne briga, če bo Trst propadel žopet na stopnjo zapuščenega ribiškega mesteca, kot je bil pred 250 leti.

Najstarejša ruska knjižnica

je knjižnica Akademije znanosti ZSSR, ki je bila otvorjena leta 1714. Za njo je knjižnica Petra I., ki je nastala leta 1723. Danes je ta knjižnica ena izmed največjih knjižnih zbirk ZSSR, saj šteje več kot 10 milijonov zvezkov in nad 10.000 starih ruskih rokopisov. Knjižnica A.Z. ZSSR izmenjuje knjige z znanstvenimi inštituti in knjižnicami v več kot 89 deželah.

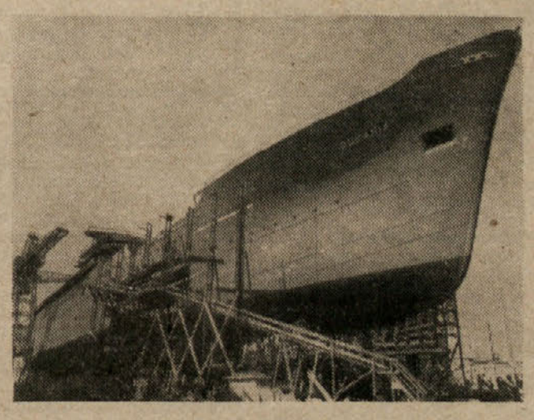

Dočim je v glavnem oskrbela vse ostale luke s potrebnim brodovjem, italijanska vlada ne misli graditi za Trst nobenih nadaljnjih ladij.

"Krvava reka"

Pripravljajo nov slovenski film iz časa NOB

Filmsko podjetje «Triglav film» v Ljubljani se je odločilo za izdelavo novega filma to pot iz narodnoosvobodilne borbe. Film obeta biti dober in zanimiv; zaradi tega objavljamo članek, ki ga je prinesla «Ljudska pravica» od 15. marca 1955.

Pravzaprav ne gre več za «krvavo reko», ki si jo je zamišljal avtor filmske ideje zagrebški režiser Branko Belan. Dogajanje so iz hrvaških tal prenesli v Slovenijo, ostal je le še naslov. Ker pa si je Savo ali Dravo težko zamišljati kot «krvavo reko» v tistem smislu kot Savo pri Zagrebu — po kateri so plavali mrliči iz Jasenovca in ki je ostro ločevala osvobojeno ozemlje od okupiranega — lahko gornji naslov filma smatramo le za delovni naslov.

Začeli so torej snemati nov celovečerni umetniški film, za katerega je napisal scenarij František Čap. Sam je tudi izdelal snemalno knjigo in se lotil režije tega filma s partizansko tematiko, polnega dinamike pa tudi psiholoških fines. S Čapu lastno brzino je stvar stekla: vi ateljeju «Triglav filma« na Zrinjskega cesti je zrasla prava bolnica, naš Stane Sever se v vlogi zdravnika dr. Korena loteva operacije partizanskega ilegalca (Jožeta Pengova), pri tem pa zdravniška sestra Marija (nova zvezda Julka Staričeva) naklepa rešitev tega vidnega partizanskega funkcionarja.

Filmu res ne bo manjkalo dinamike, niti napetih prizorov: zdravnik v obrambi ubije domobranskega poročnika, ki hoče preprečiti rešitev operiranega ilegalca; skozi nočne ulice drvi rešilni avto z rešenim ilegalcem, zdravnikom in sestro Marijo; za njimi drve policijski avtomobili; ilegalca nato skrijejo v predmestno hišo, dokler ne organizirajo pobega čez blok v mrliški krsti, zatem se skupinica prebije do «krvave reke», kjer je zadnja postojanka brodnik (Stane Potokar), oče ubitega domobranskega poročnika, človek, ki za denar prepelje tudi hudiča.

Ta zunanji spektakel sam na sebi ne bi bil vreden filmske obdelave, če ga ne bi izpolnjevala žlahtnejša vsebina: gre za etične in moralne probleme, ki je njih nosilec zdravnik, profesor dr. Koren. Človek, ki rešuje človeška življenja, ki je v bistvu le pacifist, se nenadoma odloči za nenavadno dejanje: ilegalcu mora s tvegano operacijo rešiti življenje, da bi ga lahko domobranci nato zasliševali in mučili, toda zavestno ga reši tudi pred domobranci in ga vodi na osvobojeno ozemlje. Pri tem tvega lastno življenje, družino in otroke ter zdravniško kariero. Odločitev je bliskovita, kakor je bilo običajno v tistih časih. Ko že beže z bolnikom, ubije poročnika, ki hoče preprečiti pobeg.

— Tak je začetek, skoraj tretjina filma. Ob koncu se dejanje znova psihološko zaplete. Brodnik prepozna morilca svojega sina — profesorja dr. Korena in sklene ubiti ga. Vse druge prepelje, le profesor ostane. V brodnikovi hišici prav tedaj brodnikova snaha, žena ubitega domobranca, ne more roditi in ji preti smrt. Profesor sklene rešiti jo z operacijo in tako žrtvuje svoje lastno življenje. Kajti vrnil se bo brodnik in ga ubil. Operacija uspe in brodnik dobi vnučka. Profesor odhaja miren in moralno čvrst, za njim pa brodnik s puško v roki. Toda moralno čista človeška podoba zdravnika je zmagala, brodnik je zlomljen in opusti maščevanje.

Srednja tretjina filma je v glavnem izpolnjena z dinamiko bežanja. Tako je vsaj v scenariju. Na sugestijo umetniškega sveta in dramaturškega oddelka pa je Čap sredino sklenil «zakrpati» z novim psihološkim momentom: Ko so sredi okupiranega ozemlja, se lahko rešijo le s hitrim umikom po težavnem ozemlju. Operiranec tega marša ne bi prenesel in bi umrl. Kljub temu s pravico funkcionarja zahteva, da gredo to pot. Tedaj se zdravnik vnovič odloči: «Tu ukazujem jaz!...» in sklene, da tvegajo lastna življenja v korist ranjenega ilegalca. Skupina ostane na nevarnem področju.

Gre torej za trikratno odločitev plemenitega človeka, ki ga veže dolžnost in zdravniška etika. Trikrat tvega lastno življenje, da reši ranjenega ilegalca, tvega življenje več ljudi, ko rešuje eno samo. Toda pri vsem tem ubije človeka, domobranskega poročnika. Tudi tu se odpirajo problemi: ali gre za etično krivdo zdravnika — morilca? Ali lahko sploh govorimo o etični krivdi ljudi, ki v borbi za svobodo ubijajo nečloveške nasprotnike? Zdravnik je v prvotni verziji človek starega sveta, v katerem vihrajo dvomi in ga bi-

F. V.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pisani svet

ŽRTVE MORJA

V letu 1953 je utonilo v morjih sveta 45 ladij, 15 pa jih je izginilo brez sledu. Največje izgube so pretrpele Združene države Amerike: 6 potopljenih ladij s skupno 5600 tonami. Anglija jih je izgubila 3, Nemčija, Finska, Italija, Japonska, Holandija, Norveška in Svedska pa po dve ladji. Skupno je bilo v letu 1953 izgubljenih iz raznih razlogov 223 ladij s skupno 303.409 ton. V letu 1952 je bilo izgubljenih 181 ladij s 219.429 tonami, to je bila najmanjša izguba v tonaži iz zadnjega stoletja.

ZEMLJA JE STARA 4,2 MILIJARDE LET

Na desetem svetovnem kongresu za geofiziko, ki se je vršil pred meseci v Rimu, so zbrani učenjaki priznali za pravilno poročilo prof. Alensa z univerze v Torontu, da je zemlja stara 4,2 milijarde let. Do te številke je prof. Alens prišel na podlagi 80-kratnega merjenja radioaktivnosti svinčenih rudnin iz raznih plasti zemlje iz paleozojske dobe ter na podlagi izračunanja časa razpadanja izotopov, ki se nahajajo v naravi.

PRODIRANJE NEMSKEGA KAPITALA V AVSTRIJO

Dunajski list «Der Abend» poroča, da sta še dve drugi veliki industrijski podjetji prešli v roke monopolov Zapadne Nemčije. Gre v danem primeru za tovarno električnih instrumentov «Norma» in kemično tovarno «Wilhelm Neiber».

Tovarna «Norma», ki se nahaja na Semmeringu, je za tovarno «Herzwerke», največja avstrijska tovarna, ki proizvaja električne instrumente za merjenje. Za časa vojne je izdelovala posebne aparate za podmornice in letala.

Tovarna «Wilhelm Neiber», ki se nahaja v ameriškem sektorju Dunaja, proizvaja kemične preparate. Dunajski list ugotavlja v zaključku, da kapital iz Zapadne Nemčije vedno bilj prodira v avstrijsko gospodarstvo.

ZA NAŠE KMETE

Valjenje

Ko podkladamo jajca moramo vedno paziti, da so približno enake starosti. Ob pravilnem ravnanju po teh pravilih bomo lahko gotovi, da bodo piščeta prišla istočasno na dan. Kokošja jajca se navadno izvalijo v treh tednih ali 21 dneh. Ta doba pa ni stoodstotno in vedno ista, ker razne okoliščine vplivajo na dobo valitve. Dokazano je, da se pišče prej razvije v svežem kakor v starejšem jajcu. Na dobo valitve vpliva tudi telesna gorkota kokoši, ki čepi na jajcih, kakor tudi dejstvo, da niso vse koklje enake in da ena čepi zvesto in skrbno na jajcih, druga pa ne.

Devetnajstega ali pa dvajsetega dne je običajno pišče že tako razvito, da skuša prepikati jajčjo lupino, kar se mu posreči v približno 12 urah. Pišče lahko zleze že na dvajseti dan, lahko pa zleze šele na triindvajseti dan.

Ker niso vse koklje zveste in skrbne do jajc, ki smo jim podložili, se lahko pripeti, da lahkomiselna koklja zapusti jajca. V takšnem primeru je potrebno, da se čimprej podložijo zapuščena jajca drugi koklji. Jajca lahko čakajo tudi par dni, ne da bi se pokvarila. Paziti pa moramo, da se jajca ne ohladijo preveč in to prav posebno ob hladnih pomladanskih dneh. Če bi koklja že dva dni ne sedela na jajcih in bi komaj nato podložili novi koklji, smo lahko gotovi, da so piščeta ostala živa. Takšna piščeta pa se izvalijo dva dni kasneje.

Ali je jajce, ki smo ga podložili oplojeno ali ne, lahko opazimo le na peti dan valitve. Oplojeno jajce, ki ga opazujemo na peti dan valitve in ga gledamo proti svetlobi, se pozna, ko vidimo na eni strani jajca neko temno tvarino, na sredi pa temno točko, ki izžareva na vse strani črne nitke. Neoplojeno jajce pa je svetlo. Takšnih jajc ne uporabljamo v kuhinji, temveč jih shranimo, ker so jako tečno hranilo za piščeta.

Pišče lahko samo prebije lupino in nato zleze na dan. Nepravilno je ravnanje onih, ki skušajo olajšati ali pa omogočiti piščetu prebijati lupino. Prebijanje lupine z namenom, da se piščetu pomaga, lahko umori pišče.

Ko prične pišče prebijati lupino, so krvne žilice, ki so razmrežene v zunanji jajčji mreni, še vedno polne krvi. Ako se na katerem mestu lupina nasiloma odtrže, se lahko pripeti, da se poškoduje krvna žilica, kar povzroči brezdvomno pogin piščeta.

Če bi se nekatera jajca ne izvalila pravočasno, vzemimo jih izpod koklje in denimo jih previdno v skledo z mlačno vodo. Jajca, ki se v vodi premikajo, gor in dol, imajo živa piščeta; od onih jajc, ki so mirna, nimamo pričakovati ničesar več.

Ko so vsa piščeta prilezla iz jajc, jih pustimo pri koklji, da jih nauči piti in jesti. Dobra piča za izvaljene živa lice so posebno trdo kuhana, z lupino vred na drobno razsekljana jajca. Ko so piščeta mlada, moramo polagati veliko pažnjo snagi v gnezdu. Priporočljivo je, da se mladim piščetom ne poklada mokra hrana. Ko so piščeta stara deset, petnajst dni jim lahko pokladamo tudi na drobno razsekano meso ter suh črn zdrobljen kruh.

Pri zgodnjih pomladanskih piščetih moramo paziti, da da se ne bi zmočila ali premrazila. Ob neprijetnih vremenskih prilikah naj bodo piščeta s kokljo na varnem v kakem zaprtem prostoru.

---

21. marca se je zaključil v Veroni mednarodni velesejem, ki je popolnoma posvečen kmetijstvu. Na velesejmu se je letos lahko opazilo prečejšnje število novosti, predvsem na tehničnem in na kemičnem področju: novi stroji in novi kemični proizvodi, koristni kmetijstvu. V prihodnji številki našega lista bomo obširno opisali razne zanimivosti s tega velesejma, s posebnim poudarkom na to, kar bi lahko prišlo v poštev za naše kmetijstvo.

* * *

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu s prodajalnami v Trstu: ulica Foscolo in ulica Mercadante ter v Miljah je ustanova vseh kmetov. Kmetovalci podprite svojo ustanovo, ki vam nudi po najnižjih cenah vse kmetijske potrebščine.

MODRI LJUDJE *(Iz Grimmovih pravljic)*

Nekoč je vzel kmet palico iz kota in rekel svoji ženi: «Meta, jaz grem sedaj, opravke imam in se vrnem komaj čez tri dni. Če pride ta čas živinski kupec in bi hotel kupiti naše tri krave, le prodaj mu jih, cena jim bodi dve sto cekinov, nič manj, si razumela.»

«Le pojdi v božjem imenu,» je odgovorila žena, «že napravim, da bo prav.»

«Ne vem», je odgovoril kmet, «kot otrok si padla nekoč na glavo in od tedaj ni vse v njej v redu. Toda, to ti povem, če mi napraviš zopet kako neumnost, te namlatim s to-le palico, da boš vsa modra po koži, ker že ne moreš biti v glavi, in ta modrost ti ne izgine vse leto s kože, na to se lahko zanesš.» Po teh besedah se je kmet odpravil od doma.

Drugo jutro je prišel kupec in ženi ni bilo treba mnogo govoriti. Ko si je ogledal krave in zaznal za ceno, je rekel: «Rad dam, saj toliko so vredne med brati. Živali vzamem kar s seboj!»

Odvezal jih je od jasli in jih gnal iz hleva. Ko jih je gnal že skozi dvoriščna vrata, ga je žena potegnila za rokah rekoč:

«Prej mi morate plačati dve sto cekinov, sicer vas ne pustim od tod!»

«Prav pravite, mamica», je odvrnil kupec, «samo jaz sem pozabil svoj mošnjiček doma. Radi tega si pa ne belite glave, dam vam varščino, dokler ne plačam. Dve kravi vzamem s seboj, tretjo pustim v zastavo. Boljšega poroštva vam sedaj ne morem nuditi.»

Žena se je dala prepričati in pustila, da je kupec odšel z dvema kravama. «Kako bo vesel moj Luka, ko bo videl, kako modro sem ravnala.»

Kmet se je vrnil, kakor je bil obljubil, tretji dan in je takoj vprašal, če so že krave prodane.

«Seveda, dragi Luka,» je odgovorila žena, «kakor si ti rekel, za dve sto cekinov. Toliko skoroda niso bile vredne, toda mož jih je vzel brez vsakega ugovora.»

«Kje imaš pa denar?» je vprašal kmet.

«Denarja pa nimam», je odvrnila žena, «mož je slučajno mošnjiček doma pozabil, a ga prinese gotovo, saj mi je pustil lepo varščino.»

«Kakšno varščino?» je vprašal kmet.

«Eno izmed naših treh krav, te ne dobi, dokler ni plačal onih dveh. Ali nisem ravnala modro in celo najmanjšo sem si obdržala, ker najmanj žre.»

Kmet se je ujezil in vzdignil palico, da pretepe ženo. Nenadoma se je premislil in rekel: «Ni je neumnejše gosi od tebe na vsem božjem svetu, a smiliš se mi. Na cesto pojdem in tri dni bom čakal, če srečam človeka, ki je neumnejši od tebe. Če se mi to posreči, ti odpustim kazen; če pa ne dobim takega človeka, dobiš, kar sem ti bil obljubil, in ti ne bom prav nič pritrgal od zaslužka.»

Kmet je šel na veliko cesto, sedel na kamen in pričakoval dogodkov. Kmalu se mu je približal kmečki voz, na katerem je stala ženska, mesto da bi sedela na kupu slame oziroma hodila z voli. Skoraj gotovo bo to taka oseba, kakršne iščeš, se je domislil kmet, vstal s kamna, in tekal pred vozom sem ter tja, kakor bi bil neumen.

«Kaj hočete, boter!» ga je vprašala žena na vozu, «ne poznam vas, odkod prihajate?»

«Z nebes sem padel», je odvrnil kmet, «in ne vem, kako naj dobim pot nazaj. Ali bi me vi ne mogli peljati tja gori?»

«Ne», je odgovorila žena, «ne poznam poti. Če pa prihajate iz nebes, potem mi lahko poveste, kako se kaj godi mojemu pokojnemu možu, ki je že tri leta v nebesih. Gotovo ste ga že videli?»

«Seveda sem ga videl. Toda vsem ljudem se ne more dobro goditi. Ovce pase in ta drobnjad mu da mnogo opravila, leta po hribih, izgublja se po divjini, on, revež, mora za vsako živaljo, da jo prižene k čredi. Raztrgan je tako, da mu cunje kar vise s telesa. Krojača pa nimamo nobenega, ker sv. Peter ne pusti nobenega v nebesa, kakor veste že iz pravljic.»

«Kdo bi si bil mislil!» je vzkliknila žena. «Veste kaj, grem po njegovo prazno obleko, ki še visi doma v omari. To obleko prav lahko nosi v nebesih.»

«Ne gre», je prekinil kmet ženo, «obleke se ne smejo nositi v nebesa, ker se vsakemu pred vhodom odvzamejo.»

«Poslušajte me», je nadaljevala žena, «včeraj sem prodala žito, izkupila sem zanj lepe denarce, te mu hočem poslati. Če vtaknete mošnjiček v žep, ne opazi nihče, kaj imate pri sebi.»

«Če prav ni drugače», je odvrnil kmet, «vam rad napravim to uslugo».

«Tu me počakajte», je dejala na to žena, «domov se popeljem po mošnjiček. V najkrajšem času se vrnem. Veste, jaz ne sedim na senu, da laže vozijo voli.»

Pognala je živino in kmet si je mislil, «če prinese denar, potem ima moja žena res srečo.»

Ni trajalo dolgo, ko je žena prihitela, izročila mu natrpano mošnjo in mu jo vtagnila v žep. Venomer se mu je zahvaljevala in mu izročala pozdrave za moža v nebesih.

Prišedši domov je našla žena sina, ki se je pravkar vrnil s polja. Povedala mu je, kaj vsega je bila zvedela, in kako nepričakovano se ji je nudila možnost, da je poslala nekaj stvari svojemu rajnemu možu. Nikdar bi si ne bila mislila, da se godi komu tudi v nebesih slabo.

Sin se je čudil: «Mati», je dejal, «tak mož ne prihaja vsak dan iz nebes, grem takoj za njim, če ga še dobim. Povedati mi mora, kako je v nebesih in kako je tam z delom.»

Osedlal je konja in odjahal. Dohitel je kmeta, ki je sedel pod vrbo in hotel prešteti vsoto iz mošnjička.

«Ste li videli moža», ga je nagovoril mladenič, «ki je prišel iz nebes?»

«Seveda», je odgovoril kmet, «sedaj je že na potu nazaj v nebesa. Tam na oni le hrib je šel, da bo imel z vrha bližc. Še ga lahko dohitite, če poženete konja.»

«Poslušajte», je rekel mladenič, «ves dan sem delal kakor živina in pot do vas me je še bolj utrudila. Vi poznate moža, bodite tako dobri, sedite na konja, in pregovorite moža, da se vrne semkaj».

«Ta je tudi eden», si je mislil kmet, «ki nima stena v svoji svetiljki.» Glasno je pa dejal: «Zakaj pa bi vam ne napravil usluge?», zajahal konja in odjahal.

Mladenič je čakal na mestu dolgo časa. Znočilo se je, moža le ni hotelo biti nazaj. «Gotovo», si je pravil samemu sebi «je imel mož veliko silo, da je hitel v nebesa, ni se maral vrniti zato mu je pa kmet dal konja, samo, da je laže nesel denar mojemu očetu.»

Šel je domov in povedal materi, kaj se je bilo zgodilo: konja je poslal očetu, da bo laže tekal za izgubljenimi ovčicami.

«Pametno si ukrenil», ga je pohvalila mati, «ti si še mlad, mlade noge imaš in prav lahko hodiš peš.»

Ko je pa prišel kmet Luka domov, je privezal konja v hlev zraven zastavljene krave, stopil v hišo k svoji ženi in rekel:

«Meta, srečo imaš, da sem dobil dva, ki sta še neumnejša od tebe. Za sedaj ti ne napravim ničesar, palico prihranim za drugo priliko». Nato si je prižgal pipo, sedel na stol in govoril: «To je bila dobra kupčija; za dve mršavi kravi sem dobil iskrega konja in še mošnjiček denarja. Če bi neumnost vedno toliko donašala, potem bi jo imel v číslih.»

V MESTU IN NA PODEŽELJU

Kdaj misli dr. Palamara obiskati Dolino?

V vaseh dolinske občine se je v povojnih letih marsikaj zgradilo in uredilo v korist občanov, vendar pa pričakujejo naše vasi in občani na rešitev nešteto nujnih problemov. Ze leta 1951 je občinski svet naše občine predvidel v svojem letnem proračunu postavko 5.000.000 lir za napeljavo telefona v Domjo, Ricmanje in Boršt. Sklep je bil odobren s strani conskega upravnega odbora 23.5.1951. Prepričani smo bili, da bo v istem letu telefon napeljan v omenjene vasi in naslednje leto v ostale vasi ter da bo tako vprašanje rešeno. Bivši finančni odsek ZVU pa je črtal iz proračuna omenjeno postavko. Od takrat, torej že štiri leta, smo vsako leto ponovili postavko v proračunu in finančni odsek jo je vsako leto sistematično črtal.

Ob priliki otvoritve letošnjega šolskega leta so šolske oblasti ustanovile v ricmanjski šoli, poleg obstoječih petih razredov slovenske šole, še trirazredno italijansko šolo. Za slovensko in italijansko šolo, oziroma za skupno osem razredov, sta na razpolago samo dve učilnici, kar pomeni, da šola trpi na vsem in predvsem na pouku. Poleg tega je v Ricmanjih 25 otrok, kateri imajo potrebo in pravico do otroškega vrtca. Ker drugih primernih prostorov ni, je nujno, da se dogradijo potrebni prostori za osnovno šolo in otroški vrtec zraven obstoječega šolskega poslopja.

Ker naša občina šteje skoro pet tisoč prebivalcev je brez dvoma, da je vsaj eno javno kopališče nujno potrebno. Občinska uprava se je dalj časa zavzemala za kopališče in je uspela dobiti delno nakazilo 5 milijonov lir, da je v prvem semestru leta 1954 zgradila za to potrebno stavbo, ki jo z omenjeno vsoto ni bilo mogoče dokončati. Zgrajena nekončana stavba je zapuščena in zaprta skoro že celo leto. Zavedam se, da to ni v ponos občinski upravi kakor tudi ne višjim državnim oblastem. Neštetokrat smo se obrnili na odgovorne činitelje, da bi dobili potrebno finančno nakazilo za dokončana del, žal, pa še vedno brez uspeha.

Ceravno imajo vse vasi naše občine električno napeljavo, je tudi res, da imajo te zelo slabo javno razsvetljavo. Tudi za to vprašanje niso oblasti pokazale do sedaj najmanjše dobre volje. V zadnjem času smo postavili vprašanje raztegnitve filobusne proge do Domja - Boljunca in Doline. To vprašanje je izredne važnosti za gospodarski razvoj naše občine. Obstaja še pri nas velika stanovanjska kriza in veliko je število brezposelnih. Za rešitev teh in še drugih vprašanj sem že decembra 1954 zaprosil za sprejem pri vladnemu komisarju, kateri me je v tem času tudi sprejel. V razgovoru mi ni hotel dati nobenega zagotovila in obljubil je, da me bo v kratkem obiskal na županstvu v Dolini ter da bomo ob tej priliki preučili vsa vprašanja. Dva meseca sem čakal na komisarjev obisk ali zaman. Naknadno sem se odločil, da ponovno zaprosim za sprejem in sem bil sprejet pred kratkim. Odgovor komisarja je bil isti kot prvič in sicer: «Gospod župan, v kratkem Vas bom obiskal na županstvu». Upam, da mi ne bo treba čez dva meseca zopet zaprositi za sprejem in da ne bom dobil vedno isti odgovor.

«Primorskemu dnevniku», ki naš finančni položaj zelo dobro pozna, svetujem, naj pri obravnavanju potreb naših vasi svetuje državnim oblastem, da pomagajo naši občini, in ne, da bi se naša «občinska uprava morala pozanimati». Saj «Primorski» in vsi vedo, da občinska uprava polaga vse svoje moči, da bi rešila vsa, tudi najmanjša vprašanja.

DUSAN LOVRIHA

TOV. POGASSI POSTAVIL STANOVANJSKO VPRAŠANJE

Občinski svet se izjavil za nov odlog sodnih izgonov

Tov. Radich o problemu Selada - Protesti zaradi prepovedi nabiranja podpisov proti atomskemu orožju - Intervencija tov. Gombača o občinskem proračunu

Prejšnji petek se je zaključila v tržaškem mestnem svetu diskusija o deželni avtonomiji. Resolucija štirih strank večine je bila sprejeta z njihovimi glasovi. Kakor smo že poročali postavlja ta resolucija predlog za ustanovitev deželne enote Julijska krajina - Furlanija z vključitvijo Trsta. Za našo resolucijo o avtonomni enoti Tržaškega ozemlja so glasovali razen naših svetovalcev tudi indipendentisti. V svoji glasovalni izjavi je tov. **Bernetičeva** povedala, da naša skupina ne bo nikakor podprla stališča dokončnosti rešitve tržaškega vprašanja. Če bi pa prišlo do priključitve, bo naša skupina razpravljala o vprašanju na podlagi člena 116. italijanske ustave.

Na tej seji je tov. **Radich** postavil vprašanje Selada ter opozoril na težke posledice, ki bi jih prinesla eventuelna ukinitev te ustanove, kakor tudi tečajev za strokovno preusposobitev. S tem bi odmanjkalo vsak mesec na tržišču 62 milijonov lir plač. Protestiral je, ker so se novi zakoni, še posebno kar se tiče dela, raztegnili na naše področje brez predhodnega posvetovanja s sindikalnimi organizacijami. Naš svetovalcev se je nadalje zavzel za ohranitev avtonomije conskega proračuna. O vprašanju Selada so spregovorili še drugi svetovalci in župan, ki je dejal, da ni vzroka za zaskrbljenost. Izjavil je, da se bo tudi on zavzel, da ne bi prišlo do ukinitve.

Ostra debata se je nato sprožila med Bartolijem in tov. Teinerjem, ko je slednji protestiral zaradi odloka vladnega komisarja, ki prepoveduje nabiranje podpisov proti atomskemu orožju. Župan se je namreč drznil celo izraziti, da je tako nabiranje podpisov «zoprno» in brez haska. Dostavil je nato, da se bo o stvari pomenil z občinskim odborom.

Na naslednji seji, ki je bila v torek, je vodja naše skupine tov. Pogassi postavil vprašanje stanovanjskih izgonov ter prikazal nujno potrebo, da se slednji, ki so bili zadnjič odloženi do 31. maja in 30. junja 1955, ponovno odložijo in sicer vsaj za 1 leto. Opozoril je občinski svet, da je še za 1. april v vidiku kakih 500 izgonov. Predlagal je nadalje začasno ukinitev stanovanjskih odpovedi, ki se nanašajo na stanovanja kupljena v kondominiju. Da je stanovanjsko vprašanje še vedno pereče, se je strinjal tudi odbornik Dulci, ki je istotako predlagal odložitev sodnih izgonov. Občinski svet je nato soglasno pooblastil ožji odbor, da zaprosi za sestanek z vladnim komisarjem, skupno s predstavniki zainteresiranih ustanov. Na tem sestanku naj se skupno preuči vprašanje stanovanjskih izgonov in vnese v zadevni odlok potrebne spremembe, da se vsaj deloma olajša težko stanje.

Tov. **Radich** se je nato pritožil zaradi stalnega kršenja demokratičnih svoboščin in kot zadnji primer navedel, da so tajniku sindikata pristaniščnikov odvzeli dovoljenje za vstop v luko. Tov. **Weissova** je stavila predloge za ureditev cestnega prometa pri postaji, tov. **Gombač** pa glede sličnega problema, ki zadeva ulico Carducci in Barriero. Razen tega je tudi urgiral ureditev Proseške ceste.

Začela se je nato diskusija o občinskem proračunu. V svoji intervenciji je tov. **Gombač** obnovil tudi letos zahtevo za postavitev zelenjavnih trgov na trgih Perugino in Giuliani. Zahteval je nadalje postavitev novih oglasnih desk in to posebno v okolici. Pri kmetijski postavki je ponovno predlagal znižanje cene za vodo, ki rabi za kmetijstvo, razširitev napeljave pri Sv. M. M., znižanje cene za vodne napeljave in električni tok, ki rabi za kmetijstvo, popravila poljskih poti ter razne davčne olajšave. Zahteval je tudi sorazmerno zastopstvo malih posestnikov v odboru centralnega zelenjavnega trga ter se zoperstavil sežiganju mestnih smeti.

V četrtek je občinski svet razpravljal o prosti coni. V diskusijo je med drugimi posegel tudi tov. Radich, ki je pozval občinski svet naj se izjavi za integralno prosto cono in naj pristopi v mestni odbor ki se je zavzel za to vprašanje, ali pa naj sklene, da kot izvoljen mestni organ prevzame nase akcijo za ugodno rešitev tega vprašanja. Za ustanovitev proste cone so se izjavili tudi svetovalci Miani, dr. Agneletto, Belihar, Teiner, Paladin in Gruber Bencova. Diskusija se bo nadaljevala v četrtek.

Do 31. marca prijava dohodkov

Opozarjamo davkoplačevalce, da zapade v četrtek 31. marca rok za predložitev vsakoletne prijave dohodkov na podlagi Vanonijevega zakona.

Kot prejšnja leta, tako ima Zveza malih posestnikov tudi letos na razpolago strokovnjaka za izpolnitev prijav. Opozarjamo vse člane ZMP in vse davkoplačevalce, naj ne čakajo na zadnji dan za predložitev prijave, ker rok ne bo v nobenem primeru podaljšan. Zato naj se zainteresirani takoj obrnejo do Zveze malih posestnikov v ul. Zonta 2, kjer bodo dobili vsa pojasnila in jim bo prijava sestavljena.

Jutri, v nedeljo 27. t. m. ob 17. uri bo v

PROSVETNEM DOMU na Opčinah

PREMIERA

ruske mladinske igre z baleti, godbo in petjem v 5 slikah

"Nikita ruski junak"

ki jo uprizori mladinska dramska skupina iz Sv. Križa.

Predstava je primerna za odrasle in mladino. Starši, pripeljite tudi otroke!

ČUDNO NASTOPANJE POLICIJSKIH OBLASTI V ŠKEDNJU IN NA PODEŽELJU

Kakšni nameni se zasledujejo z aretacijami in preiskavami?

Prejšnji teden je bil Škedenj za nekaj večerov središče široke policijske akcije. V nočnih urah so prihajali agenti na domove raznih domačinov, zbudili jih iz spanja ter odvedli na kvestu kjer so bili pridržani in dolgo časa zasliševani. Neobičajni način nastopanja policije, ki vse preveč spominja na vojno dobo, je seveda močno razburil prebivalstvo. Razburjenje in ogorčenje je bilo tem bolj upravičeno, ker ni bila izdana nikaka uradna vest o razlogih teh nočnih akcij, aretacijah in zaslišavanjih.

Sele v ponedeljek je imel poveljnik letečega oddelka dr. Grappone tiskovno konferenco, na kateri je obrazložil novinarjem, kaj je na stvari kot takl. Povedal je, da je kvestura zopet odprla preiskavo glede umora nekega Alecija iz Catanie, ki se je pripetil 4. novembra 1945 v Škednju. Na podlagi preiskave je bilo aretiranih 5 oseb, ki so bile prijavljene državnemu tožilstvu pod obtožbo umora, sodelovanja pri uboju povzročitve telesnih poškodb in ropa. Aretirani so bili: Josip Rutar, Alfredo Pronti, Ivan Hrovat, Friderik Stepančič Benjamin Sancin, Vincenc Plečnik. Obtožen je tudi neki Giulio Bensi, ki je pa že več časa v Jugoslaviji. K temu naj dodamo, da sta bila Pronti in Rutar že svojčas aretirana, presedela sta v zaporu 8 mesecev, oproščena sta bila že v teku preiskave in zato tudi izpuščena.

Kot je povedal dr. Grappone novinarjem, je bil Alecci 4. novembra zjutraj, skupno z dvema prijateljema prvič v Trstu, mudil se je v Škednju po trgovskih opravkih, kjer je nameraval prodati nekaj olja. Ko so stali vsi trije na ulici, jih je opazila skupina vaščanov, ki se jim je razburjena približala in jih preiskala. Alecciju je vzel nekdo pištolo, ki jo je imel v žepu ter istočasno tudi listnico z denarjem.

Ker se trgovec ni premaknil z mesta, ga je Rutar ustrelil. Proti pa ga je pobil do smrti z lopato. Ostala dva je nato obtoženi Bensi spremil v bolnico, kjer je izročil pištolo in listnico z vsem denarjem, last Aleccija.

V zvezi z aretacijami je šovinistično časopisje zagnalo vnovič huronski krik veselja in navdušeno zaploskalo organom javne varnosti ter še podžgalo, češ da je treba izvesti radikalno «bonifikacijo», ne pozabljajoč pri tem nametati kupe blata in žalitev na antifašistično gibanje, njegove pripadnike, partizane in borce proti nacistom in fašistom.

Preiskovati in brskati po tragičnem dogodku, ki se je pripetil pred desetimi leti, ne da bi ga postavili v realni okvir takratnega vzdušja, ki je vladalo na Tržaškem, ne more — po našem mnenju — zadostiti pravici. Ne sme se pozabljati, da se je tragični dogodek pripetil v izredno napetem ozračju organiziranih škvadrističnih napadov na delavce, Slovence in demokrate na splošno. Prav v listih dneh so uvožene tolpe razsajale po mestu, napadale in pretepale antifašiste in odkrito grozile z orožjem.

Zvedeli smo, da se kvestura ni omejila samo na Škedenj. V zadnjih dneh so bili zaslišani tudi ljudje s podeželja, Bazovice in Repentabra, ki so jih izpraševali o likvidacijah nekateri kolaboracionistov, to je o dejanjih za časa NOB. Na vse to se naše ljudstvo upravičeno sprašuje, kakšne cilje in namene zasleduje policijska oblast s takim dokaj čudnim nastopanjem?

Dobro uspela sestanka kmetov

V torek je imela Zveza malih posestnikov dva sestanka kmetov in sicer v Saležu in Samatorci. V Saležu je govoril tov. Marij Gerbec, v Samatorci pa tov. Alojz Markovič. Oba sestanka sta bila dobro obiskana, kar dokazuje zanimanje kmetov za problem, ki se je obravnaval.

Tov. Gerbec in Markovič sta namreč govorila o novem zakonu za ustanovitev vzajemnih bolniških blagajn za kmete-neposredne obdelovalce, ki je bil pred kratkim sprejet v italijanski zbornici in senatu. Objasnila sta važnost tega zakona tudi za naše kmete. Zveza malih posestnikov in Kmečka zveza sta skupno predložili vladnemu komisarju, da se navedeni zakon raztegne tudi na naše področje. Govornika sta nadalje prikazala veličastno borbo, ki so jo vodili italijanski kmetje za sprejem zakona. Prikazala sta bistveno razliko zakonskega osnutka, ki sta ga predložila demokratična poslanca Longo in Pertini z osnutkom Bonomija.

Živahna diskusija, ki se je razvila po govorih, je pokazala, da se kmetje zavedajo važnosti te pridobitve stanovskih tovarišev v Italijanski republiki. Zveza malih posestnikov ima v načrtu organiziranje sestankov o tem vprašanju v vseh vaseh našega področja.

Za teden dni

Sobota, 26. — Emanuel
Nedelja, 27. — Janez Damaščan
Ponedeljek, 28. — Janez Kapistran
Torek, 29 — Ciril
Sreda, 30. — Janez Klimak (prvi krajec)
Četrtek, 31. — Benjamin
APRIL
Petek, 1. — Hugo

ZGODOVINSKI DNEVI

28. 1945 so nacisti obesili v ulici Massimo D'Azeglio v Trstu štiri maldince antifašiste.
1.4.1809 se je rodil ruski pisatelj N. V. Gogolj. Umrl je 4. marca 1852.

RADIO ODDAJE

TRST A

SOBOTA: 15.30 Pogovor z ženo - 16.30 Beethoven: Sonata št. 17 - 16.51 Slovenski motivi - 18.40 Duo Vrabec Demšar - 19. Radijska univerza: O sociologiji, II. predavanje - 21. Malo za šalo - malo za res - 21.15 Gorenjski kvartet in pevski duet.

NEDELJA: 9. Kmetijska oddaja - 10. Prenos maše iz tržaške stolnice - 12. Oddaja za najmlajše: Jurčkovo potovanje - 13 Glasba po željah - 16 Malo za šalo - malo za res - 18. Lehar: Vesela vdova - opereta - 19. Književniki pred mikrofonom - Auguštin Žele - 20.30 Rossini: «Viljem Tell» - 1. in 2. dejanje.

PONEDELJEK: 13. Vokalni duet - 14. Lahke melodije igra pianist Franco Russo - 18. Dvorak: Koncert za celo in ork. - 19. Mamica pripoveduje - 20.30 Okno v svet: Sintetični in naravni gumi - 21.15 Književnost in umetnost - 21.30 Cajkovski: Simfonija št. 2 - 22.10 Rossini: «Viljem Tell» - 3 in 4 dejanje.

TOREK: 13. Glasba po željah - 18. De Falla: Klobuk na tri ogle - 18.35 Kancert basista Ettora Geri-ja - 19. Radijska univerza - Petrolej in bencin - 20.30 Radijski oder - Arnold Ridley: Polnočni vlak.

SREDA: 13.30 Lahke melodije igra duo Harris-Primani - 18. Schumann: Kvintet v Es duru - 18.30 Z začarane police: Crička veselin - 18.40 Koncert pianista Maria Sancina - 19. Zdravniški vedež - 20.05 Koncert ženskega terceta - 21.15 Predavanje: prof. Jože Peterlin: Slovenski zbornik «Vrednote».

ČETRTEK: 14. Leos Janaček: Stari češki plesi - 18. Beethoven: Koncert za violino in ork. v D duru - 19. Radijska univerza - Zakon - 20.30 Dramatizirana zgodba - Inž. B. Sancin: Odkritje penicilina - 22. Glasbeno predavanje.

PETEK: 13. Glasba po željah - 18. Liszt: Koncert za klavir in ork. št 2 - 18.30 Z začarane police - Vera Polak: Čarobno zrcalo - 19. Šola in vzgoja - 20.30 Trž. kulturni razgledi - 21.15 Književnost in umetnost - 21.30 Komorni duet Pomykalo-Seljan - 22.10 Beethoven: Simfonija št. 9 v D molu.

Gledališče

Slovensko narodno gledališče za Tržaško ozemlje

V nedeljo 27. t.m. ob 20.30 v AVDITORIJU v Trstu premiera William Shakespeare: «Ukročena trmoglavka».

V ponedeljek 8. t.m. ob 20.30 v AVDITORIJU v Trstu - William Shakespeare: «Ukročena trmoglavka».

V četrtek 31. t.m. ob 20.30 v Prosvetnem domu na Opčinah - ZU - Charles Vildrac: «Ladja Tenacity».

Kino

OPCINE

Sobota, 26. marca: «Latinski ljubimci» (Amanti latini). Barvni film MGM.
Nedelja, 27. marca: se ponovi.
Ponedeljek, 28. marca: se ponovi.
Torek, 29. marca: «Mali ubežnik» (Il piccolo fuggitivo). Film Dear.
Sreda, 30. marca: se ponovi.
Četrtek, 31. marca: «Zapeljivka iz Casbaha» (La tentatrice della Casbah).
Petek, 1. aprila: «Quo vadis». Barvni film MGM.
V tednu se začnejo predstave ob 18, zadnja ob 22. Ob nedeljah in praznikih ob 15, zadnja ob 22.

PROSEK

Sobota, 26. marca ob 19.30: «Morski ropar Yankee» (Il pirata Yankee). Barvni film Universo.
Nedelja, 27. marca ob 17: se ponovi.
Sreda, 30. marca ob 19.30: «Grof S. Elmo» (Il conte di S. Elmo). Film Titanus.

NABREZINA

Sobota, 26. marca ob 20: «Quo vadis». Barvni film MGM.
Nedelja, 27. marca ob 16. in 20 se ponovi.
Ponedeljek, 28. marca ob 20: se ponovi.
Sreda, 30. marca ob 20: «Notre Dame». Film RKO.

Odgovorni urednik RUDOLF BLAZIC (Biagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. RIVA, Torrebianca 1

Dolini nočejo dati ind. strokovne šole

Zopet kršitev določb Posebnega statuta

Priloga Posebnega statuta za narodne manjšine pravi, da se bodo industrijski strokovni tečaji v Dolini, na Katinari, Proseku, Opčinah in v Nabrežini spremenili v industrijske strokovne šole.

V Dolini sta se možnost in potreba po ustanovitvi redne industrijske strokovne šole pojavili že preteklo leto, ko so prvi učenci nastopili treji letnik ter morali polagati izpite v industrijski strokovni šoli v Rojanu, da so lahko prejeli diplomo. V Dolini je bil namreč priznan le dvoletni tečaj s dodatnim tretjim razredom. Razvidno je, da se učenci niso mogli dobro pripraviti kot bi se lahko, ako bi tretji razred bil popolnoma ločen. Poleg tega so morali polagati izpite v šoli, ki jim ni domača, kar na učenca nedvomno negativno vpliva. Zastopniki SHLP in drugih organizacij so mnogo krat posredovali pri tukajšnjih šolskih in vladnih oblasteh ter vselej prejeli zagotovilo za zanimanje. Zelo se je za stvar potegovala dolinska občina, zlasti še župan Lovriha.

Toda kljub vsem starim obljubam in jamstvom Posebnega statuta, je Generalni komisar poslal županstvu dolinske občine z dopisom dne 15. marca odgovor, v katerem pravi «da obstoječi odloki ne predvidevajo uradne spremembe strokovnih tečajev v triletne strokovne šole, marveč ustanovitev strokovnih šol, edino ko ima šola zadostno število učencev in če občina preskrbi opremo in prostore.»

Ne glede na to, da so navedeni vzroki brez vsake utemeljitve, smemo trditi, da je ta nezaslišana «rešitev» vprašanja strokovne šole v Dolini popolnoma proti določbam Posebnega statuta. Obenem je v protislovju z izjavami, ki jih je podal dr. Palamara ob svojem prihodu v Trst, ko je izjavil raznim predstavnikom množičnih organizacij in Partije, da «ne bo dopuščal diskriminacije in narodne nestrpnosti». Taki ukrepi pa so v protislovju z gornjimi izjavami.

Ponovna kršitev Londonskega sporazuma nam kaže, da tukajšnje oblasti nimajo resnega namena spoštovati obveznosti, ki jih je sprejela italijanska vlada.

Vprašanje industrijske šole naj vzamejo merodajne oblasti zato zopet v pretres in ga rešijo, kot predpisuje priloga Posebnega statuta.

Sindikalni sestanek v Trebčah

V petek, 1. aprila od 20. uri bo v Ljudskem domu v Trebčah važen sindikalni sestanek, ki ga organizira Delavska zveza-CGIL. Na sestanku bosta govorila sindikalna voditelja tov. Franc Gombač in Cattonar. Trebenske delavce vabi sindikalna organizacija k polnoštevilni udeležbi.

Z UKINITVIJO BI ODMANJKALO MESEČNO 65 MILIJONOV LIR PLAČ

Delavci se odločno borijo za nadaljni obstoj ustanove SELAD

Delovni centri predstavljajo nevarnost, da pride do ukinitve te ustanove
Prizadeti delavci so zainteresirali o tem vprašanju razna trgovska združenja - Tov. Muslinu so odvzeli dovoljenje za vstop v pristanišče

Delavci nameščeni pri Selad so v zadnjem času vedno bolj zaskrbljeni. Njihova zaskrbljenost ima tehtne razloge. Vladni komisar je z nekaterimi odloki ukinil ukaze bivše ZVU, ki so se nanašali na zaposlitev in pomoč brezposelnim. Razen tega je bil raztegnjen na naše Ozemlje zakon št. 264, ki predvideva ustanovitev delovnih centrov s 500 lirami dnevne plače, dočim prejemajo pri Selad 1200 lir na dan.

Čeprav ni bil ukaz ZVU št. 197 s katerim je bil ustanovljen Selad v cilju lajšanja brezposelnosti ukinjen, obstaja vendar nevarnost, da bodo novi delovni centri prej ali slej popolnoma izpodrinili Selad. Zaradi tega so delavci nameščeni pri Selad tudi stopili v agitacijo ter na zborovanju, ki je bilo prejšnji četrtek soglasno pooblastili Delavsko zvezo-CGIL, da izvede čim bolj uspešno akcijo v zaščito Selada. Se isti dan so šle delegacije prizadete kategorije do raznih gospodarskih združenj ter jih zainteresirale, da podprejo njihovo borbo, ker je to tudi v interesu raznih kategorij našega gospodarstva. Če bi prišlo do ukinitve Selad, bi odmanjkalo na tržišču kar 65 milijonov na mesec. To bi brez dvoma še v večji meri povečalo že itak težko krizo kategorij male in srednje trgovine.

Delavci podjetja Kozmann so v tem tednu ustanovili svojo zadrugo, ki si zadaja cilj, da spravi ponovno v obrat podjetje. Pričakovati je, da bo pogumna pobuda delavcev naletela vsaj tokrat na razumevanje in konkretno podporo s strani merodajne oblasti.

Pristaniško poveljstvo je te dni brez vsakega razloga odvzelo tajniku sindikata pristaniščnikov tov. Muslinu dovoljenje za vstop v pristanišče. Nečuveni ukrep, ki mu ga ni primera niti iz dobe vojaške okupacije in fašističnega režima, je ogorčil vse pristaniščnike, ki zahtevajo takojšen preklic.

Pristaniški delavci so tudi na letošnjih volitvah pokazali svoje polno zaupanje do voditeljev poedinih družb. S še večjim odstotkom glasov kot lansko leto, so bili tudi tokrat potrjeni stari voditelji.

Veličastna proslava lonjerskih žrtev

V nedeljo popoldne so Lonjerci svečano proslavili 10. obletnico junaške smrti štirih partizanskih borcev, ki so padli 21. marca 1945 pred lonjerskim bunkerjem pod svinčenkami Collottijeve zločinske tolpe. Svečanosti se je udeležila vsa vas. Prišli so tudi ljudje iz mesta in bližnje okolice. Pred in po govoru, ki ga je imel domačin, partizanski invalid, je lonjerski pevski zbor zapel nekaj žalostink.

Srdita borba male skupine junaških partizanov, ki se je bila pred desetimi leti pred lonjerskim bunkerjem, proti nadmočnim silam Collotijeve drhali, je ena izmed neštetih svetlih strani v zgodovini partizanske borbe, kjer so poleg tisočev drugih, napisana z zlatimi črkami tudi imena štirih herojev: komandirja Pavleta, Evalda Antončiča, Andreja Pertota in Angela Mastena.

„Naš list" se je takoj uveljavil

Razprodaja «Našega lista», glasila ZDŽ je presegla vsa pričakovanja. Slovenske žene so sprejele svoj list z velikim Zadovoljstvom in veseljem. Cilji, ki so si jih v tem pogledu postavili poedini ženski krožki, so bili povsod doseženi. Vsi izvodi so bili prodani. Razen tega je ZDŽ poslala več izvodov tudi na Goriško in v Slovensko Benečijo.

Pohvalo zaslužijo seveda pridne raznašalke, ki so se povsod potrudile v svojem delu. Tako so žene pri Sv. Jakobu, ne samo prodale vse poslane izvode, marveč so naročile še nadaljnjih 25. V polovici meseca maja bo izšla nova številka «Našega lista» in zato opozarja ZDŽ tovarišice, naj si že sedaj pripravijo načrt za širjenje in sporočijo število izvodov, ki jih bodo lahko prodale v svojem okraju.

Čestitke mladi zdravnici

Tovarišica Fulvia Bertoli iz Barkovelj, je z odličnim uspehom promovirala za zdravnico na Karlovy univerzi v Pragi. Mladi zdravnici tovariške čestitke s strani našega uredniškega kolektiva, ki ji obenem želi, da bi dosegla v svojem plemenitem poslanstvu kar najboljše uspehe.

TEDENSKE NOVICE

Avto, ki ga je vozil dr. Posarelli, je prejšnji četrtek povozil v Nabrežini 12-letnega Fulvia Rukina iz Nabrežine-postaja 31. Z istim avtom je bil prepeljan v bolnico, kjer so zdravniki ugotovili, da ima zlomljeno levo nogo in desno ramo. Okreval bo v kakih 2 mesecih.

*** Na delu na postaji Sv. Andreja se je prejšnji četrtek ponesrečil 54-letni Rafael Skrk iz Nabrežine 69. Padel je z neke lokomotive in si zlomil ramo. V bolnici so ga sprejeli na ortopedski oddelek.

*** V soboto je izvršil samomor s plinom policijski agent, 41-letni Alfredo Nicolazzi iz ul. Doda 7. Mrtvega je našla njegova hčerka, ki je prišla k njemu na obisk. Nicolazzi je bil namreč ločen od žene. Vzroki samomora niso znani.

*** Prejšnji teden je policija aretirala 20-letnega Silvana Mantovani, ki je bil svojčas gojenec zavoda «Villaggio del fanciullo» na Opčinah. Obtožen je kar 9 tatvin, ki jih je izvršil v raznih lokalih na Opčinah in Proseku. Istočasno je bil aretiran tudi neki Giudo Pettirosso, ki mu je pomagal pri tatvinah.

*** V torek zjutraj je umrl v tukajšnji bolnici 36-letni Boris Kartelj, po poklicu mehanik, bivajoč v Boljuncu 176. Dne 7. t.m. je bil težko ranjen vsled eksplozije nekega predmeta, ki se je nenadoma vnel v peči njegove delavnice v Boljuncu.

*** V torek zjutraj je postala žrtev roparskega napada 51-letna Maria Matuchina iz ul. S. Giacomo in Monte. Ko je okrog 7. ure pospravljala v prodajalni zelenjave, je vstopil neznan mladenič in naročil nekaj sadja. Cim se je ženska obrnila, jo je zlikovec udaril po glavi in jo še nadalje tolkel tudi po telesu, dokler se ni zgrudila. Ni pa izgubila zavesti, marveč je ves čas kričala na vso moč in prav to je prestrašilo zločinca, ki je po napadu naglo zbežal. Ranjeno žensko so nato prepeljali v bolnico z avtom RK. Pridržali so jo na II. kirurškem oddelku.

*** Srčni kapi je v sredo podlegel 60-letni Gaetano Morano, ki je stanoval v podnajemu pri neki Mariji Perissini. Po pregledu, ki ga je izvršil zdravnik policije, je bilo truplo prepeljano v mrtvašnico splošne bolnice.

*** Isti dan je podlegel srčni kapi tudi 53-letni Enrico Zambelli iz ul. S. Michele 9. Kap ga je zadela prav pred stanovanjem, ko se je vračal domov.

* * *

V dneh od 17. do 23. t.m. se je v tržaški občini rodilo 56 otrok, umrlo je 71 oseb, porok je bilo 29.

Tradicionalni praznik v Ricmanjih

Tudi letos je na praznik Sv. Jožefa ob blizu in daleč prihitelo v našo vas mnogo izletnikov. Po starem običaju so se ljudje sosednih vasi Brega kar vsuli v Ricmanje. Lep sončni dan je privabil tudi množico meščanov na avtomobilih, motornih kolesih, z vlaki in avtobusi. Že v zgodnjih popoldanskih urah so se začele zgrinjati od Katinare in drugih strani vrste ljudi, ki so si želeli po tolikih dneh slabega vremena na zrak, a si niso mogli privoščiti kakršnega koli prevoznega sredstva. In teh je bilo še največ.

Na vaškem semnju, ki so ga priredili domačini in tujci, je bilo razstavljene mnogo «robe», posebno jestvin. Izletniki so po prijetnem sprehodu izredno radi segali po domačih klobasah, ki so jih nato zalili s kozarcem breškega vina. Gostilne so bile nabito polne, da so morali mnogi ljudje nadaljevati sprehod do Boršta in celo do Boljunca, če so hoteli sesti k mizi.

Čudovito lepa slika zametenih polj je privabila zlasti mladino na veselo kepanje. Kot vsako leto je bil v veliko veselje najmlajših in starejših v vasi tudi vrtiljak.

Domače prosvetno društvo je priredilo ples ob igranju breškega orkestra v društveni dvorani, kjer se je mladina zabavala še pozno v noč.

Tako smo tudi letos po starem običaju spet proslavili ricmanjskega vaškega patrona, ki je marsikateri družini prinesel tudi nekaj prepotrebnega zaslužka.

Ricmanje

Šport doma in v svetu

ITALIJANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

V 24. kolu, ki se je igralo v nedeljo, so bili **rezultati naslednji:** Atalanta - Sampdoria 1-1, Genoa - Triestina 0-0, Milan - Bologna 0-0, Napoli-Juventus 1-1, Pro Patria - Spal 1-1, Roma - Inter 3-0, Torino-Lazio 3-1, Udinese - Fiorentina 2-1, Novara - Catania 2-0.

Lestvica je naslednja: Milan 35 točk, Bologna 29, Roma 29, Udinese 28, Fiorentina 28, Juventus 27, Inter 26, Torino 26, Sampdoria 24, Napoli 24, Triestina 22, Lazio 22, Catania 21, Genoa 21, Novara 20, Atalanta 19, Spal 17, Pro Patria 12.

Zaradi mednarodne tekme med vsedržavno reprezentanco Italije in Nemčije, ki bo 30. t. m. v Stuttgartu, odpade za jutri nogometno prvenstvo.

TRŽAŠKI SPORT

Tržaško nogometno prvenstvo

Naslov prvaka za sezono 1954-1955 si je priborilo Primorje P. K. Se prejšnji teden so imeli Pristaniščniki zmago že v rokah, ko je Primorje vložilo pritožbo zaradi nadoknadne tekme od 13. marca, ki je bila sprejeta. Primorje je prišlo tako do dveh dragocenih točk in si z nedeljsko zmago nad Kolonjo (3:2) priborilo naslov prvaka.

Rezultati zadnjih tekem so bili naslednji: Primorje P. K. - Kolonja 3-2, Rozandra - Ambrosiana 9-4, Pristaniščniki - S. Barbara 8-0, Trebče - Costalunga 2-0.

Končna lestvica je naslednja: Primorje P. K. 23 točk, Pristaniščniki 22, Rozandra 21, Trebče 13, Kolonja 10, Costalunga 9, Sv. Barbara 9, Ambrosiana 4.

DROBNE SPORTNE VESTI

FIRENZE — Iz programa tekem za «Mednarodni mladinski turnir FIFA, ki se bo igral v raznih italijanskih mestih od 6. do 11. aprila povzemamo nekaj zanimivejših srečanj in sicer Vzhodna Nemčija - Italija, ki bo 9. aprila v Firencah; Madžarska - Jugoslavija, 10. aprila istotam; Jugoslavija - Luksemburg, 8. aprila v Pisi; Turčija - Jugoslavija, 6. aprila v Livornu; Italija - Portugalska, 7. aprila istotam; Anglija - ČSR, 7. aprila v Lucci.

MEHIKA — Na panameriških igrah je ameriški atlet Luis Jones postavil prejšnji teden nov svetovni rekord na 400 m in sicer s časom 45"4. Prejšnji rekord 45"8 je od leta 1950 pripadal Georgeju Rhodenu iz Jamaike.

SAN REMO — Na kolesarski dirki Milano-San Remo ki je bila v nedeljo, je zmagal belgijski dirkač Derijcke. 282 km dolgo progo je prevozil v 7 urah 3'46", s povprečno brzine 39,927 km. Znani prvaki, kot Bobet, Magni, Koblet, Coppi so se dokaj slabo plasirali, posebno Coppi, ki je prišel šele na 63. mesto.

1. aprila izide „April"

LJUDSKA PROSVETA

«Nikita, ruski junak jutri na Opčinah.

Jutri, v nedeljo, 27. t. m. ob 17. uri bo na Opčinah (in ne na Kontovelu, kot je bilo zadnjič javljeno) prva uprizoritev nove mladinske ruske igre z baleti, godbo in petjem v petih slikah «Nikita, ruski junak. Gostovala bo s to lepo igro kriška mladinska dramska skupina, ki si je za to priliko nabavila nove kostume in kulise Igra je prirejena po ruski pravljici, v kateri nastopa junak Nikita v borbi proti trinoštvu, krivici in zlohotnosti. Z dobrimi zgledi in dejanji pritegne tudi ljudstvo za seboj, ki se potem upre zahrbtnemu, hudobnemu caru.

Uprizoritev je primerna za odrasle in mladino, zato pripeljite tudi otroke s seboj.

Ker je to prva uprizoritev te nove lepe igre, smo prepričani, da jo bodo v obilnem številu posetili domačini in okoličani ter s svojo navzočnostjo dokazali, da znajo ceniti napore napredne mladine za slovensko ljudsko prosveto.

«V nižavi» v Nabrežini prihodnjo nedeljo.

Drama v treh dejanjih «V nižavi», ki je že drugod dosegla tolikšen uspeh, bo v kinodvorani v Nabrežini drugo nedeljo 3. aprila. Opozarjamo že danes Nabrežince in okoličane na to lepo kulturno prireditev. Začetek ob 16.30.

Občni zbor v Barkovljah.

Prosvetno društvo «Matjašič» v Barkovljah ima danes, v soboto, 26. t. m. na sedežu v Rumeni hiši svoj letošnji redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Clani vabljeni k obilni udeležbi!

Kulturna prireditev pri «Pečarju».

Danes, v soboto, 26. t. m. ob 20. bo podlonjerska dramska skupina gostovala pri «Pečarju» ter uprizorila dve zabavni enodejanki in sicer «Vedeža» in «Luknjo v namiznem prtu». Nastopil bo tudi mladinski pevski zbor ki bo ob spremljevanju harmonike zapel nekaj lepih pesmi. Udeležite se te lepe prireditve in se boste zabavali.

Zdravstveno predavanje v Trebčah.

V sredo, 30. t. m. ob 20. priredi PD «Primorec» v svojem Prosvetnem domu v Trebčah